

In dit nr. oa
Verslag uit El Salvador
Cityvorming in Den Haag
Diskussie: Bouwplan als kruit
kraken gaat door

DE ZWARTE

8 december '89

NR 141

f1175

De Zwarte wordt eens in de twee weken gemaakt op dinsdag en woensdag. Kopy kan je sturen naar postbus 10233 in Den Haag. Als je zelf een stuk typt doe dat dan op een kolombreedte van 7,3 cm. Kopy moet uiterlijk binnen zijn op de dinsdagochtend dat de Zwarte gemaakt wordt. De mensen die De Zwarte samenstellen zijn op betreffende dinsdag en woensdag te bereiken via telefoonnummer 070-892098.

Mail inhoud
ere she is...

zijn er nog, kraken gaat door 8. Den Haag; nieuwe plannen voor BANK-gebied en binnenstad 11. Göttingen; anti-fasciste door kit woord 15. NEAM in Scheveningen 16. El Salvador, een ooggetuigen-slag 20 Nicaragua; Rama II 24. RAF-aanslag (kort) 25. Stop wapen-veranties aan Turkije 26. Dagelijks Druk-A'dam (oproep + aankonding)-dam (persverklaring)-D'Haag (axie tegen Cheney)-U'reg (ACU-b'fiet).

LOUISE

ABONNEMENTEN
Een abonnement op De Zwarte (400 pagina's ong. 10 Zwartes) kost Hfl. 25,- zowel voor postabo's als voor abo's die we zelf bezorgen. Instellingen betalen dubbel tarief. Politieke gevangenen krijgen De Zwarte gratis. Betalen doe je vooraf, kontant bij je bezorger* of op giro 3442401 t.n.v. De Zwarte in Leiden.
WANBETALER'S WORDEN GEROYEERD.

TESSELSCHADESTRAAT

DAT SMAAKT NAAR MEER !!!

Zomaar wat gedachten rond de gebeurtenissen in de Tesselschadestraat. In vogelvlucht zullen we vertellen hoe het zo heeft kunnen lopen, zodat andere bedreigde panden of groepen daar wat mee kunnen doen. Wat leuk dat dit een van de laatste akties van de jaren '80 is geworden. Dat belooft nog wat voor de jaren negentig.

Tijdens het organiseren van de aktie stonden voor ons eigenlijk drie doelstellingen voorop:

1. De onderlinge samenwerking moest prettig en werkbaar verlopen
  2. We wilden de gemeente laten voelen dat ze niet zomaar ieder pand kunnen ontruimen.
  3. Het city-vormingsverhaal moest opnieuw naar buiten. Oftewel hoe de sociaal-democraten de mooie plekjes in de stad verkwanzelen aan mensen met poen.
- Hieronder zullen we in het kort ingaan op elk van de drie doelstellingen.

De onderlinge muurtjes doorbreken

Een van de leukste en inspirerendste dingen aan de strijd om de Tesselschadestraat was de samenwerking die ontstond tussen doorgewinterde krakers/actievoerders, nieuwe gezichten, mensen die al ja-

ren niet meer bezig zijn met kraken en mensen die de laatste jaren ondanks alle malaise op kraakgebied stug doorgezet hebben, mensen uit veel verschillende buurten en steden, sceptici en eeuwige optimisten. Het blijkt maar weer dat onderlinge vooroordelen en wantrouwen alleen maar te overwinnen zijn door direkte kommunikatie en samen aan de slag gaan. Wie vanaf de zijlijn tegen muren aan blijft kijken, zal ze nooit voelen wegvallen. Er waren een aantal elementen in de gang van zaken naar de ontruimingsdag toe die maakten dat er ook werkelijk vertrouwen kon groeien: Zo was er niet een plan waar je oftewel ja oftewel nee op kon zeggen (het aktievee-model). Het plan heeft van begin tot eind ter discussie gestaan. In feite vormde het plan zich in vele discussies tussen een groeiend aantal mensen.

Er zijn veel twijfels en scepsis geweest en die konden ook geuit worden. We hebben geprobeerd naar elkaar te luisteren en geprobeert te voorkomen dat mensen het woord ontnomen werd. De discussie was geen doel op zich, maar direkt ver-

bonden met een concreet aktiedoel. Het succes van de aktie zien we deels als een weerspiegeling van de mate waarin we erin geslaagd zijn om op een goede manier met elkaar te praten. Tot slot is er nooit ingespeeld op plichtsbesef en schuldgevoel. Er was wel het uitgangspunt dat als je toezegt iets te willen doen, dat daar dan ook op gerekend moet kunnen worden. Als je zin hebt om je uit de naad te werken, best. Als je daar geen zin in hebt, ook best, als je dan maar geen valse verwachtingen schept. Afspraak is afspraak.

Een poepie laten ruiken

Na deze ontruiming is het van Thijn die met de gebakken peren zit. Er wordt door de tweede kamer en de amsterdamse gemeenteraad aan zijn kop gezeurd over hoe hij ons zomaar een vrije aftocht heeft kunnen geven, terwijl we voor miljoenen schade hebben gemaakt. "Nee, nee, ik kan hier niets op zeggen, want we moeten het politierapport afwachten", is zijn antwoord. Leuk dat deze keer hij weer eens ter discussie staat en niet wij. Nog leuker zou zijn als een volgende keer zijn politieke beleid het moet ontgelden en het voor hem niet alleen een openbare orde kwestie is.

Belangrijker is dat we deze overwinning niet zomaar elke keer kunnen kopiëren. Het is heel belangrijk dat we en creatief en onvoorspelbaar blijven. Van pand tot pand zullen we steeds weer open moeten kijken hoe de situatie er voor staat en hoe we daar de meeste kracht uit kunnen halen. Heel duidelijk heeft deze aktie ook laten zien hoe log het politieapparaat eigenlijk is. Daar staat tegenover dat wij deze keer weer eens

erg flexibel waren en tot het laatst het initiatief in onze eigen handen hebben gehouden. Alhoewel we heel bewust naar de konfrontatie met de smeris hebben toegewerkt, ging het ons er in eerste instantie om het beleid van de regerendestadsbestuurders aan de kaak te stellen. Het gevecht op straat was een logies gevolg daarvan. Erg komies bij deze konfrontatie was te merken dat de smeris een aantal malen niet meer wist wat ze moesten. Bijvoorbeeld toen een golfje van hun op de kinkerstraat in de fik vloog en de twee agenten in paniek het hoofdburo opriepen: "Het brandt, het brandt, ons golfje", waarop het hoofdburo koel antwoordde: "Wilt U overschakelen op

een andere frequentie ?!". We hebben ons een deuk gelachen toen we dit over de scanner hoorden. Ondanks alles zijn er wel 16 mensen ontruimd, die nu verspreid door de hele stad wonen/logeren. Wat dat betreft is het goed om niet alleen na te denken over een eervolle nederlaag, maar zeker ook hoe we in de nabije toekomst panden daadwerkelijk kunnen behouden.

City-vorming ondergesneeuwd

In de burgerlijke pers van links tot rechts werd ons verhaal over city-vorming enigzins ondergesneeuwd onder de algehele verbazing over het 'hernieuwde eendrachtige optreden van de doodgevaande kraakbeweging'. Omgedraaid heeft het feit dat we erin geslaagd zijn gezamenlijk te handelen ons energie gegeven om de strijd tegen city-vorming met nieuw enthousiasme op te pikken. Wat niet gelukt is bij de Tesselschadestraat lukt misschien beter bij de Wielingen, de Stadhouderskade, het WNC in Groningen etc. We hebben niets waar te maken. We hoeven alleen maar door te gaan met onze strijd voor eigen ruimtes en leefbare steden voor iedereen.

Groeten uit de Tesselschadestraat.

WOLTERS Groningen

Geachte bewoners,

Onlangs heeft u van de P.G.G.M., eigenaar van het zgn. Wolters Noordhoffcomplex, het bericht ontvangen dat de planontwikkeling voor de nieuwbouw van de Openbare Bibliotheek en de restauratie van de percelen Gude Boteringestraat 10, 12, 14 en 24 zich in een eindstadium bevindt. De benodigde bouwvergunningen zullen op niet al te lange termijn kunnen worden verstrekt.

Naar aanleiding van dit schrijven merken wij op dat 15 november j.l. de Gemeenteraad ingestemd heeft met het tervisieleggen van het ontwerpbestemmingsplan Openbare Bibliotheek c.a. daarmee formeel de weg vrijmakend voor de afgifte van de bouwvergunningen. Rekening houdende met de nog te volgen wettelijke procedures verwachten wij eind december van dit jaar de benodigde vergunningen te kunnen verlenen. Dat betekent dat zeer spoedig de P.G.G.M. u zal vragen het Wolters Noordhoffcomplex te verlaten.

Teneinde nu een gerechtelijke procedure met een mogelijk gedwongen ontruiming te voorkomen willen wij u uitnodigen voor een gesprek. Ons doel daarbij is met u te onderzoeken langs welke weg tot een vrijwillige en veilige ontruiming van de bij u in gebruik zijnde panden kan worden gekomen. In dat gesprek zijn wij tevens bereid met u na te gaan welke mogelijkheden tot herhuisvesting voorhanden zijn.

Groningen, 1-12-89

Open brief aan de bestuurders/sters van de stad Groningen

Het is werkelijk ontroerend, dat jullie je om onze veiligheid bekommeren. En dat jullie met ons willen praten in de hoop dat wij het WNC dan vrijwillig zullen verlaten. Misschien dat er voor een paar van ons dan nog wat kippenhokken in Beijum aan vast zitten, of misschien een giftbelt voor een krottenkampje (zoals jullie kollega's in Amsterdam het hebben 'opgelost').

Afijn, de gemeente (PVDA!) laat zich weer voor het karretje spannen van de poenhebbers en -vergaarders. In dit geval de PGGM, een pensioenfonds met een miljardenbezit (*) aan onroerend goed in de gehele westelijke wereld. Deze PGGM die 't WNC verschrikkelijk vernield heeft, heeft de projektontwikkelaar MABON ingeschakeld, dochter van de Hollandse Beton Groep, de bouwgi-gigant in Nederland. De HBG heeft zich altijd al bewezen als a-sociale instelling bij de bouw van kerncentrales, mili-

taire bases (o.a. Woensdrecht) en als investeerder in o.a. Zuid-Afrika. En daarvoor moeten wij dan vrijwillig wijken. Net alsof het nog steeds niet duidelijk is, dat wij ons juist tegen die dingen, waar deze lieden voor staan, verzetten! Een konfrontatie met de politiek (PVDA!), die duidelijk anders kiest, is dan ook onvermijdelijk.

Het zogenaamde gesprek waar wij nu voor uitgenodigd zijn, is puur een publicitair rookgordijn om de belangen van deze heersers te verdedigen. Volgens hun plannetje moeten wij uit dit gesprek te voorschijn komen als onredelijke idioten.

Het zal ook wel weer een poging zijn om ons te verdelen (verdeel-en-heers taktiek). Nu de kriminaliseringspogingen van de bestuurders, politie en pers niet voldoende uit de verf komen, moet er gepoogd worden elkaar, intern tegen elkaar uit te spelen. Ook dáár trappen we niet in.

Wij begrijpen dat het "sociale" imago van Groningen hoog gehouden moet worden. Zeker volgend jaar

als het 950 jaar bestaan van de stad gevierd moet worden. Bij de (inter)nationale belangstelling hiervoor is een ontruiming van een woon-werk-pand natuurlijk niet erg prettig. De gemeente wordt dan gedwongen hun ware gezicht te tonen.

Wij kunnen jullie niet dwingen de waarheid te vertellen. Maar wij zullen jullie dwingen steeds grovere leugens te vertellen.

Als de PVDA de straat opgaat, dan doet ze dat in blauwe busjes!?

Stop de uitverkoop van de stad (dat zijn wij allen), aan projektontwikkelaars en kapitalisten!

Betaalbare huisvesting voor sociale minima, óók in de binnenstad!

Verzet is mogelijk!

Handen af van ons pand, de bieb moet maar op de plek van de V&D of van het CASINO of de VINDICAT of het NIEUWSBLAD VAN HET NOORDEN of.....

(*) waarvan 12 miljard Zwart! Zie Vrij Nederland 09-10-89

DE WIELINGEN

KORTE GESCHIEDENIS

De Wielingen werd in 1978 gekraakt en al snel daarna begon er een groot steekspel tussen Noorlander be-

heer b.v., het Sweelinck conservatorium en de gemeente Amsterdam. Tot 1983 zijn er diverse pogingen geweest om de Wielingen te ontruimen, o.a. middels de Huidenstraattruc. In 1983 denkt de gemeente erover om de Wielingen aan te kopen en te legaliseren. De aankoop gaat niet door, omdat het Sweelinck conservatorium (die in een te klein pand zat en daarom de Wielingen had aangekocht) een absurd hoge prijs van de gemeente voor het pand wilde hebben. In hetzelfde jaar wordt een haalbaarheidsonderzoek gedaan om te kijken naar de mogelijkheden om de Wielingen te behouden. Het pand wordt door B en W op de gemeentelijke monumentenlijst geplaatst. (zie voor een uitgebreide geschiedenis nummer 108 van de Zwarte, augustus 1988)

In 1988 koopt de gemeente het pand voor 3,5 miljoen gulden en maakt direct kenbaar dat ze het pand willen slopen om plaats te maken voor luxe appartementen en kantoren. De gemeente voert de Wielingen van de monumentenlijst af, waartegen wij bezwaar aantekenen; we werden in het gelijk gesteld.

Dit alles deed de gemeente zonder enig bouwkundig onderzoek en de uitlatingen van wethouder Genet dat het pand bouwvallig is, slaat dan ook nergens op. De werkelijke redenen voor de sloop moet dan ook eerder gezocht worden op het economisch- en politieke beleid van de gemeente in deze stad.

HERHUISVESTING

In november 1988 komt het bericht dat mensen die aan bepaalde voorwaarden voldoen in aanmerking komen voor vervangende huisvesting. Dit leidt al snel tot verdeeldheid in het pand. Grofweg bestond die verdeeldheid uit mensen die alleen met vervangende huisvesting bezig waren, mensen die hier ook mee bezig waren maar ook voor het pand wilden knokken en een aantal mensen die voor het pand wilden knokken en vonden dat dit niet samen kon gaan met vervangende huisvesting. Deze mensen wezen dit dus ook af (in eerste instantie). Er werden in huisvergaderingen voorstellen gedaan om nog niet in te gaan op de verdeel en heers politiek van de gemeente, maar ons te richten op het behoud van het pand. Uit angst om hun vervangende huisvesting te verliezen was de meerderheid van het pand hiertoe niet bereid. Ook enkele actievoorstellen werden weggestemd.

De mensen die zich op dat moment niet bezig wilden houden met vervangende huisvesting hebben toen geen steun uit de stad gevraagd, omdat ze vonden dat er eerst een draagvlak binnen het pand moest zijn. Dit heeft ertoe ge-

leid dat er geen axes gevoerd zijn en dat er bij veel mensen een gevoel van frustratie ontstond. Alle energie is opgegaan aan interne gevechten over de te volgen koers. De situatie werd nog verder verslechterd doordat een meerderheid in een huisvergadering besloot om in te gaan op het verzoek van de gemeente om een informatie-avond te houden, notabene in de Wielingen. Hierna werd de vervangende huisvesting zo versneld, dat de mensen die hier niet op in wilden gaan niet veel keus meer hadden.... Deze groep mensen was zo murw geslagen door de toestanden binnen het pand dat de energie en het vertrouwen om een ander pand te kraken na de ontruiming van de Wielingen ontbrak en ook voor axes voor het behoud van het pand. In de tussentijd had het grootste gedeelte van de groep voorstanders van vervangende huisvesting deze al geaccepteerd. Uiteindelijk hebben de tegenstanders, degene die daarvoor in aanmerking kwamen tenminste, dit na de hierboven geschetste ontwikkelingen ook gedaan.

DE SITUATIE NU

Eind september zijn er ongeveer 60 mensen vertrokken naar hun vervangende huisvesting. Er bleven zo'n 20 mensen achter, deels mensen die nog geen andere huisvesting hadden en daarom achter bleven, deels ook mensen die nog steeds voor het behoud van het pand wilden knokken. Onmiddellijk werd begonnen met het zoeken van nieuwe bewonersters voor de leeggekomen ruimtes. Iets wat goed lukte; er wonen en werken nu weer 50 mensen in de Wielingen. De sfeer is duidelijk veranderd, er wordt hard gewerkt en veel gediscussieerd over de te volgen strategie na de ontwikkelingen van de afgelopen 2 jaar en de dingen die gaan komen. (voor meer duidelijkheid hierover: lees de volgende NN) Onze politieke positie is natuurlijk behoorlijk verzwakt door de gang van zaken tot nu toe, de gemeente zal direct gaan schermen met haar sociale gezicht (de vervangende huisvesting) als wij in verzet komen. Daarom zullen wij daar een antwoord op moeten hebben. Het feit echter dat mensen zo omhoog zitten m.b.t. huisvesting dat ze in de Wielingen komen terwijl ze weten dat er op korte termijn een ontruiming te verwachten is, zegt wat over de woningnood in Amsterdam. Wat ons betreft is dat vast één antwoord. De gang van zaken tot nu toe doet ook niets af aan het feit dat we ons moeten verzetten tegen de oprukkende cityvorming.

Ook de Wielingen moet wijken voor luxe appartementen en kantoren. Grote groepen mensen met een laag inkomen moeten plaats maken voor allerlei poenige projecten die Amsterdam klaar moeten stomen om in 1992 de concurrentieslag aan te kunnen gaan met de grote Europese steden. Er is de laatste tijd al veel gesproken en geschreven over het rapport van de commissie Montijn. Deze commissie heeft ideeën uitgewerkt hoe de 4 grote steden (Amsterdam, Rotterdam, Den Haag en Utrecht) kunnen worden klaargestoomd voor de Europese eenwording in 1992. De commissie stuurt aan op het ontstaan van 4 supersteden in de randstad, om op deze manier beter te kunnen concurreren met de andere grote steden in Europa. De vestigingsplaatsen voor kapitaal-krachtige bedrijven en hun veel poen verdienende werknemers moeten de plaats in gaan nemen van goedkope plekken om te wonen voor mensen met weinig poen. Luxe appartementen, kantoren, het casino, het theater op het Heineken terrein, het zijn allemaal voorbeelden van de oprukkende cityvorming.

In het rapport van de commissie Montijn wordt ook gesproken over een investeringsgebied in de Zuid- as van Amsterdam. Deze Zuid- as loopt van het zogenaamde nieuwe zakencentrum in Amsterdam Zuid- oost via de RAI naar Schiphol. Bij de RAI ligt de Wielingen.....

Op 20 november wordt de Tesselschadestraat nummer 7 en 9 ontruimd. De Tesselschadestraat was de eerste van een rij van ruim 50 gemeentepanden die ontruimd moeten gaan worden als het aan de gemeente ligt. De Wielingen is één van die 50 panden en het is van

groot belang om ervoor te zorgen dat de gemeente zijn ontruimingsoffensief niet ten uitvoer kan brengen. Dit kan alleen als we gezamenlijk voor de panden knokken.

De gemeente wil onze panden ontruimen vanwege een gat in de begroting van het grondbedrijf omdat ze voor eens en voor altijd het verzet dat vanuit deze panden gevoerd wordt willen breken, we passen niet in Van Thijns promotieplaatje.

TOT SLOT

Er is nog steeds ruimte vrij in de Wielingen voor mensen die woon- en/of werkruimtes zoeken. Als je ruimte zoekt dan ben je van harte welkom op maandag- en donderdagavond tussen 22 en 23 uur. De Wielingen heeft meerdere ingangen, deze keer is dat Volkerakstraat 61.

GEEN SLOOP DE WIELINGEN DAG X KOMT WE ZIJN ER WEER !!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!!

STADHOUDERSKADE

Amsterdam- Vandaag, zondag 19 november, hebben wij Stadhouderskade 82-83 voor de 3e maal gekraakt, nadat het alweer 2 maanden leeg heeft gestaan na de ontruiming begin september. Ongeveer 5 jaar geleden werd het pand voor het eerst gekraakt vanuit een protestdemonstratie na de ontruiming van Sarphatipark 113, om onderdak te geven aan de mensen die die dag ontruimd waren. De politie, die toen in grote getale aanwezig was, ontruimde het pand direct op zeer hardhandige wijze. Dit had tientallen gewonden tot gevolg. Woedend door dit politiegeweld werd het pand 4 dagen later door zo'n 200 mensen herkraakt. Deze keer bleef het rustig, en de ±15 bewoners slaagden er in de enorme bouwval om te toveren tot goede en betaalbare woonruimte.

Bakker

In maart '88 kocht Gerard Bakker het pand voor f125.000,- via zijn Rasto BV. Bakker is voor ons geen onbekende. Vele maken eerder heeft hij (kraak) panden gekocht en duur verkocht, of gesloopt om dure kantoren of appartementen te laten bouwen. Aan deze speculatie verdient hij doorgaans veel geld. Toen het Bakker eens minder voor de wind ging en hij zelfs bijna failliet was, sloot de gemeente een deal met hem over Tetterode. Hier hield hij ± 1

taalbare huisvesting. Ze zien liever rijke yuppies in luxe koopwoningen met dure winkels, kantoren, theaters en parkeergarages. In de Pijp worden om te beginnen het Anton de Kom terrein, het van Nispenterrein en mogelijk het Heinekenterrein hier aan opgeofferd.

Op veel plaatsen in het centrum gebeuren soortgelijke dingen. Oude huizen verdwijnen om plaats te maken voor luxe kantoor- en hotelcomplexen. De appartementen zijn alleen te betalen voor mensen met veel geld. De gemeente speelt het spel van de rijken vrolijk mee. Prestigieuze plannen als de Stopera, de IJ-boulevard, het van den Ende-theater op het Heinekenterrein en het Byzantium bij de Tesselschadestraat krijgen veel steun bij de gemeente. Amsterdam wil immers een belangrijke plaats innemen in het rijtje van de grote steden.

De gemeente ontruimd nu zelfs panden om ze vervolgens te kunnen verkopen aan projektontwikkelaars. Tesselschadestraat 7&9 is hier het eerste slachtoffer van. Vele anderen, zoals de Wielingen in de Rivierenbuurt, zullen volgen als we er niets tegen doen. De gemeente probeert haar gaten te dichten ten koste van mensen met lage inkomens. Ondertussen wordt betaalbare woonruimte steeds schaarser

miljoen aan over, waar hij sindsdien weer vrolijk kraakpanden mee koopt, laat ontruimen, en dan luxe appartementen voor in de plaats laat bouwen. Daarom liet Bakker Stadhouderskade 82-83 ontruimen. De verbouwing zou direkt beginnen.

Dat gebeurde niet. In plaats daarvan liet Bakker gaten in de vloeren en plafonds slaan. Het sanitair en de ruiten werden aan diggelen gelagen. Vervolgens werd de voordeur dichtgespijkerd. Sindsdien staat het pand voor f540.000,- te koop. Bakker heeft de kluit belazerd. Door te verkopen in plaats van te verbouwen steekt hij direkt 4 ton in zijn zak. (DE ZAK!)

Bakker kan zo ook rustig afwachten wat er met het Heinekenterrein gebeurt, voor hij gaat verbouwen. Krijgen buurtbewoners hun zin en komen er buurtvoorzieningen, betaalbare woningen en een plein op het terrein? Of stapt de stadsdeelraad over de belangen van de buurt heen en geeft zij projektontwikkelaars hun zin om op het terrein een luxe theater en appartementen te bouwen?? In dat geval stijgt de waarde van de panden in de buurt flink. Met als gevolg hogere prijzen, en dus hogere huren. Voor Gerard Bakker betekent die ontwikkeling dat hij zijn appartementen nog veel duurder kan verkopen. Hij zal dan ook al zijn invloed bij de gemeente aanwenden om de plannen van de projektontwikkelaars door te drukken. Stadsdeelraad de Pijp ziet de bouw van luxe koopappartementen wel zitten. Daarom zijn ze ook niet ingegaan op eerdere voorstellen om Stadhouderskade 82-83 te kopen of te vorderen voor be-

De bewoners van de Pijp hebben hier niets aan. Er is nog steeds een groot gebrek aan goede en betaalbare woonruimte. In Amsterdam zijn nog altijd 50.000 mensen op zoek naar een woning. Denk aan al die briefjes met kamer gezocht tot f450,- per maand. Bovendien is de gemiddelde huur in de Pijp de laatste 10 jaar gestegen van f200,- naar f350,-, terwijl de inkomens gelijk bleven. Veel mensen betalen enorm hoge vaste lasten, vaak meer dan de helft van hun inkomen. De geplande luxe is duidelijk niet voor ons bestemd.

Leefbaar

Wij willen een leefbare buurt. Gezellig en betaalbaar voor iedereen. Met genoeg ruimte, groen en sociale voorzieningen. Zonder dode betonbunkers, glaspaleizen en stinkende autobanen.

Daarom hebben we op zondag 19 november het pand Stadhouderskade 82-83 teruggenomen. We proberen nu het pand weer woonbaar te maken. Hiervoor is echter behoorlijk veel materiaal (veel glas) nodig. Als je nog wat hebt staan, neem dan contact op met het kraakspreekuur in de Pijp (maandagavond tussen 8 en 10 in de van Ostadestraat 55hs).

BETAALBARE HUISVESTING OP STADHOUDERSKADE 82-83
BETAALBARE WOONRUIMTE VOOR IEDEREEN,
WONEN IS EEN RECHT
SPEKULATIE MET EERSTE LEVENSBEOEFEN
IS EEN MISDAAD
SOLIDAIR MET DE WIELINGEN EN ANDERE
BEDREIGDE PANDEN

-KRAAKGROEP DE PIJP-

LODEWIJK TRIP STRAAT

DE TRIP ONTRUIMD ?!

Geschiedenis:

Twee jaar geleden is de Lodewijk Tripstraat 15-1,2 en 3 hoog gekraakt... De toenmalige eigenaar had het pand langer dan een half jaar leeg laten staan. Het pand verkeerde in een erbarmelijke staat: geen gas, water of licht, geen sanitaire voorzieningen, geen plafonds en zelfs een deel van de vloeren ontbraken. De eigenaar reageerde op de kraak door huisvredebreuk op de derde verdieping in te dienen. Hij zou er zelf wonen. Buurtbewonersters verklaarden echter dat hij er nooit gewoond had. Helaas voor hem, maar de officier van justitie trapte er niet in.

De rust in de Trip keerde terug en we gingen verder met het bewoonbaar maken van het pand.

Korte tijd later werd de tweede verdieping verkocht aan eigenaar Touber die de dag erna onaangekondigd binnenviel en de bewoner sommeerde op te rotten. Evenlater werd hij zelf op de stoep gezet.

Vervolgens - het was inmiddels mei '88 - rolde er een anonieme dagvaarding voor 2 hoog in de bus. Deze

werd toegewezen, maar de betekenis van het vonnis bleef uit. Opnieuw rust?

Nee dus! In december '88 verschenen ineens de gebroeders Bijker ten tonele, die na de openbare veiling van de benedenverdieping, één en drie hoog de nieuwe eigenaren waren geworden. Ook deze heren waren niet erg origineel maar wél nieuwsgierig naar hun bezit en braken via de benedenverdieping op éénhoog in. De heren werden snel buitengezet. Maart '89 besloten de gebr. Bijker anoniem te gaan dagvaarden.

Spekulatie:

Inmiddels hadden de heren hun praktijken al duidelijk gemaakt aan de hand van de begane grond. Deze verdieping (een halve woning, aangekocht voor f6500,-) hadden zij verkocht voor f45.000,-. Hun winst na een luchtige opknapbeurt bedraagt liefst f35.000,-!

Dat ze van plan zijn deze bedragen ook bij de andere etages binnen te halen, geven ze zelf toe.

Gemeente:

Tijdens de rechtszitting stelde ook de gemeente vast, dat het hier om pure speculatie gaat. Daar moest

maar eens wat aan gebeuren. Een beetje laat, met het pand werd al vóór de kraak gerommeld en een eerdere mogelijkheid om het pand goedkoop aan te kopen werd genegeerd. Dat dit zogenaamde anti-spekulatiebeleid van de gemeente één grote zeepbel is, blijkt nu eens te meer: nadat de aankooponderhandelingen mislukt zijn, heeft men er geen enkel probleem mee om politiebijstand te verlenen om deze pure speculatie te laten plaatsvinden. Inmiddels kan na een hoop juridies gehakketak ook de tweede etage ná 12 december ontruimd worden en krijgen we te maken met het zoveelste pand waar getracht wordt betaalbare huisvesting te realiseren en dát onder toezicht oog van de gemeente in speculatiehanden overgeleverd wordt.

Natuurlijk laten we de Trip niet zó maar ontruimen. We zijn kwaad, omdat er twee jaar lang alles aan gedaan is om het pand te behouden en het uiteindelijk ontruimd wordt.

Wij eisen:

- *Geen ontruiming Lodewijk Trip 15
- *Geen ontruiming Stadhouderskade
- *Geen ontruiming van de Wielingen
- *Geen speculatie
- *Betaalbare woonruimte in een levendige stad!!

Bewonersters en de Kraakgroep

HOGE RAAD POSITIEF

Twee en een half jaar nadat hij z'n pas gekraakt pand was uitgezet door het kordate optreden van 'n officier van justitie heeft de kraker alsnog gelijk gekregen van de Hoge Raad. Daarmee heeft hij z'n pandje nog niet terug. Of hieruit nog een schadeclaim kan voortvloeien?

Voor het kraken is het met deze uitspraak van de Hoge Raad in ieder geval een stuk duidelijker geworden.

Het oordeel luidt: dat een voor-nemen tot renovatie niet rechtvaardigt dat er op dat ogenblik ook sprake van bewoning is. Hiermee wordt de overijverige officier van justitie in het ongelijk gesteld, toen die op grond van een 'vage informatie' van de eigenaar van het pas gekraakte pand "...dat hij ging renoveren..." onmiddellijk maar tot ontruiming overging.

Ook een bord tegen de gevel of iets dergelijks hoeft dus in de toekomst geen grond meer te zijn het leegstaande pand niet te kraken. Nee juist zo'n aankondiging moet in de komende tijd aanmoedigend werken..... want met zo'n bord tegen de gevel geeft de eigenaar onomwonden toe, dat het pand niet bewoond is. En waar geen bewoning gekonstateerd kan worden, is van huisvredebreuk geen sprake. Tot nu

toewerd onder dit voorwendsel onmiddellijk ingegrepen door de sterke arm (een rechter was daarvoor niet nodig).

Het fijne van de zaak zal pas over een aantal maanden bekend worden, want het schriftelijk uitgewerkte en beargumenteerde von-

nis komt bij de Hoge Raad pas een maand of drie later dan de mondelinge uitspraak. En pas met het schriftstuk kunnen onze juristen echt aan de slag. Desondanks staat nu al vast, dat die lange sterke arm toch wel wat korter is geworden.... en dat is toch wel iets positiefs!

EEN NIEUW KOLLEGE,

het Binnenstad-BANKplan, de
nieuwste plannen voor cityvorming
in Den Haag.

inleiding

Enkele maanden geleden "sneuvelde" in Den Haag het "linkse" meerderheidskollege op de stadhuisplannen, die overigens wel werden aangenomen. Klein Links werd aan de kant geschoven, terwijl ze toch zo trouw de plannen van Duivesteijn hadden gesteund (tegen beter weten in?). De VVD, die de plannen wel vanaf het begin had bekritiseerd werd hiervoor beloond en kwam terug in het Kollege, met zelfs een VVD'er op de post Stadsontwikkeling (SO), wethouder Meijer als nieuwe ster in de strijd om de cityvorming.

een woord vooraf

Den Haag heeft een rampzalig centrum. Dat is duidelijk voor iedereen die er woont of er op bezoek komt. De afbraak van de wijk rondom het oude Staatsspoor, een oude arbeiderswijk, ten behoeve van het huidige afgrijselijke Centraal Station, de aanleg van de Utrechtse Baan en de bouw van het Bernhard-viaduct, de bouw van de ministeries van Justitie en Binnenlandse Zaken, waren een stedenbouwkundige ramp voor het oude haagse centrum. Maar ook bijv. de bouw van een aantal monstrueuze grootwinkelbedrijven in de Grote Marktstraat

Hiermee werd en passant de vraag beantwoord of het überhaupt wat uitmaakt wat voor politieke kleur een kollege heeft: neen dus! Wethouder Meijer ging onverdroten door op het spoor dat z'n voorganger, Adri Duivesteijn, had uitgezet.

Woensdag 13 december behandelt de gemeenteraadscommissie voor Stadsontwikkeling een voorstel van wethouder Meijer en z'n ambtenaren om de complete binnenstad op z'n kop te zetten. Plannen die in doldriestheid en in afhankelijkheid van het bedrijfsleven, de plannen van het vorige Kollege ruim naar de troon steken. De plannen voor het zgn. BANKgebied (tussen Centraal Station en Babylon -BA- en het Spui en de Nieuwe Kerk -NK-), waar de gemeente Den Haag al de eerste stappen heeft gezet voor een totale herstructurering van het gebied, krijgen nu een vervolg in het aansluitende gebied tussen Spui en Paviljoensgracht.

**DE CITYVORMING IN DEN HAAG
RUKT STEEDS VERDER OP!**

met name V&D, C&A, en de HEMA en de vercommercialisering van de Spuistraat, kreeërden een "doods" centrum, waar je 's nachts liever snel door heen holt: een uitgestorven, lugubere wijk.

Daar moest iets aan veranderen vond het Kollege en dan hebben we het in feite over het bedrijfsleven en z'n knecht de Overheid, en waren dat niet juist ook degenen waar we alle ellende in het Centrum al aan te danken hadden?

Allure en Prestige zijn tegenwoordig de trefwoorden, die bijna elk stadsbestuur voor in de bek heeft liggen, trefwoorden die alle grote steden in West-Europa gebruiken en Cityvorming is het resultaat! Wat dat inhoudt hebben we de afgelopen drie jaar in o.a. de Zwarte uitgebreid beschreven: sloop, sanering, bevolkingspoli-

EEN NIEUW GELUID . . . . ?

tiek, grootschalige bouw, kantoren en het aantrekken van toeristenstromen naar theaters, discotheken, speelhallen en pornotenten. Naast deze twee trefwoorden, waarmee ze proberen een vlag te vinden om de lading te bedekken, zijn er nog twee begrippen die veelvuldig worden gebruikt als argument: werkgelegenheid en verlevendiging!

Waar je allure en prestige niet kunt aantonen, tenslotte valt er over smaak niet te twisten, kan er over werkgelegenheid en verlevendiging iets meer gezegd worden. Werkgelegenheid kan in beperkte mate in cijfers worden uitgedrukt. Betaalde arbeidsplaatsen bijv. kun je tellen. Maar als we bijv. praten over huishoudelijk werk, vrijwilligerswerk of "illegaal werk", dan wordt 't al wat lastiger. Maar werkgelegenheid is wel een toverwoord. Werkt het woord allure niet, dan werkt het woord werkgelegenheid wel, maar in de praktijk krijgen we ook hierover geen cijfers te zien. Er zijn in het buitenland ook teveel slechte voorbeelden, bijv. de Docklands in Londen.

Het begrip "verlevendiging" kun je ook al niet in cijfers uitdrukken, maar er zijn wel mensen en ambtenaren die beweren dat als er op één dag 400.000 winkelende mensen rondlopen in een willekeurige binnenstad, dat het er dan zeer "levendig" is en dat je dan als stad als Metropool zeer meetelt. Dat omwonenden of al weggesaneerde bewoners daar wel eens anders over denken, doet er dan niet toe, want het gaat er toch om dat je meetelt ....

Bij het begrip werkgelegenheid komt er nog een aspekt bij. In het algemeen wordt het door de steden automatis vastgekoppeld aan het aantrekken van grote bedrijven en multinationals. Verwoed wordt er door de steden getrokken aan vestigingen van multi's als Shell, Siemens, ITT, Nat. Nederlanden, Aegon, etc. Bedrijven die weliswaar zeer onbetrouwbaar zijn, omdat ze net zo gemakkelijk ook weer vertrekken als er elders op de wereld interessantere (zeg financieel aantrekkelijkere) lokaties zijn te vinden met nog leukere subsidies. En bovendien is het zo dat als deze bedrijven mensen ontslaan, dat ze dat dan vaak met honderden of duizenden tegelijk doen. Net lees ik weer in de krant dat IBM in Amerika weer 10.000 mensen eruit gooit. Ik bedoel maar. Veel te weinig wordt er gekeken of rekening gehouden met het "economische belang" van kleine bedrijfjes en winkeltjes, die een buurtfunctie hebben, waar je niet persé met een auto langs hoeft. Een haags voorbeeld: de Schilderswijk. Dit was een traditionele

19e eeuwse arbeidersbuurt met veel kleinschalige werkgelegenheid (al of niet illegaal). Door de totale sanering van deze wijk is vrijwel alle werkgelegenheid er verdwenen en betaal je voor een nieuwbouwwoning soms al f 700,- huur. De sloop van oude stadsstructuren, en in West-Europa is de Schilderswijk daar een groot voorbeeld van, is op een aantal terreinen funest geweest, maar dit is in het algemeen geen reden geweest om die gevolgen eens te onderzoeken en in cijfers om te zetten. We gaan er gewoon mee door, liefst nog in een hoger tempo. En als we die werkelijkheid dan ook nog eens verhullen met termen als allure en prestige, dan is het toch duidelijk dat er andere dan sociale belangen worden gediend.

de nieuwe plannen

Vorige week was er een vergadering van de projektgroep in het Oude Centrum van Den Haag. Hier werden de plannen voor een totaal vernieuwd winkelgebied in het Centrum gepresenteerd. Niet als inspraakavond, maar als een soort voorlichtingsavond met een besloten karakter. Plannen die er op neer komen dat een enorm groot deel van de haagse binnenstad gesloopt zal worden!

Als één van de argumenten om het ontwerp te maken gebruikte projektleider en ambtenaar van SO, Van Deursen, een onderzoek naar de populariteit van de win-

kelsteden in Nederland. Wat bleek? Den Haag stond slechts op een trieste 7e plaats. In Utrecht, die eerste was, kwamen op zaterdag wel 400.000 mensen en in Den Haag maar 250.000 .... en dat kon toch echt niet.

Bovendien was er de dreiging van V&D, die misschien wel wil gaan inkrimpen of zelfs weggaan en dat kan natuurlijk helemaal niet, want volgens de heer Van Deursen en wethouder Meijer zijn de grootwinkelbedrijven de "trekpaarden" van de lokale middenstand, iets waar de middenstand het zelf niet zo mee eens is. Maar de gemeente vond dus dat er iets moest gebeuren, dat er een totaalplan moest komen en de dienst SO ging een inventarisatie maken van de wensen van de grootwinkelbedrijven in het gebied rond de Grote Marktstraat: V&D, C&A, P&C, de Bijenkorf, KBB (de HEMA), Canon (bioscopen).

Niet bij de kleine middenstand en niet bij de bewoners van het (Oude) Centrum. En wat bleek?

- De grootwinkelbedrijven onder-vonden grote concurrentie van de eigen vestigingen in o.a. Leidse-hage (in Leideschendam) en in den Boogaard (in Rijswijk)!! Veel mensen uit de regio blijven gewoon daar winkelen.

- In het haagse centrum bestaat het percentage bezoekers voor bijna 80% uit bewoners. Dit in tegenstelling tot bijv. A'dam (40%) en Utrecht (40%). De konklusie is dat Den Haag een sterke stads-functie heeft, maar een geringe regionale functie en een zeer kleine (inter-)nationale functie. De konklusie is niet dat dit een zeer gunstige ontwikkeling is, nee er moet meer getrokken worden aan bezoekers uit andere steden en landen: een grotere drukte en dus meer verkeersdruk (van auto en openbaar vervoer).

De centrale wens van de benaderde bedrijven is natuurlijk ook dat er meer parkeerruimtes moeten komen.

Als extra gegevens nog dit. Van de huidige bezoekers van de Binnenstad komt 50% per tram/bus en 25% per fiets/voet. Dat is te danken aan het feit dat de meesten uit Den Haag komen. Desondanks komen er nog altijd zo'n 60.000 op die zaterdagen met de auto. En stellen we nu dat er gemiddeld twee personen in een auto zitten dan zijn dat dus 30.000 auto's per dag! En dat moeten er nog meer worden, want de bezoekersaantallen moeten omhoog en met name van buiten de stad. En deze aantallen moeten we dan nog toevoegen aan de verkeersstroom die zal ontstaan door de (kantoor-)ontwikkeling in het aangrenzende BANK-gebied en het willen concentreren in het gebied van theaters, bioscopen en discotheken aan de "Spuiboulevard".

Uitgangspunt voor de gemeente is het autovrij maken van het kernwinkelgebied en het stimuleren van het gebruik van het Openbaar vervoer. Hiertoe was al een besluit genomen met de nota "De Kern Gewond", waarin werd besloten om verkeersstromen om de Grote Marktstraat heen te leiden. Terecht werd hiertegen door vele buurtbewoners, georganiseerd in de actiegroep "De Kern Gewond" geprotesteerd, omdat de gevolgen ervan zijn dat de verkeersdruk in de omliggende wijken sterk toe zal nemen.

De gevolgen van dit "Cityvormingsbeleid" zijn driedelig. Er moet meer verkeer de City in dus zijn er grotere aanvoerwegen nodig (bijv. de verbreding van de Vaillantlaan - de sloop van 1200 woningen!); Daarnaast gaat het verkeer andere (vlucht-)routes kiezen en wordt de druk op de vaak smalle straatjes in het centrum vergroot en moet er natuurlijk ook veel parkeerruimte komen.

Ook het stimuleren van het openbaar vervoer is niet alles. Dat klinkt wel sympathiek, maar is het ook niet altijd. Eén van de argumenten om de kantoren te concentreren in het BANK-gebied is de ligging bij het Centraal Station, bij de trein dus. Er is in Delft een studie gedaan naar de groei van het Openbaar Vervoer. Voor het Centraal Station in Den Haag kwam men uit op de noodzaak van een station met zo'n 40 perrons!! Dat zijn er nu 12! En dat midden in de stad, een station dat dus zeg maar drie keer zo groot zou moeten worden. Dit toont de belachelijkheid aan van de concentratie van bedrijven en kantoren op lokaties midden in de stad. Toch gaat Den Haag gewoon door!

Het verkeer en de parkeergelegenheid is één van de kernpunten uit de nu gepresenteerde plannen. Het plan gaat uit van de sloop van een zeer groot deel van de binnenstad: een groot deel van de Grote Marktstraat, de Spuistraat, de Bezemstraat, de Raamstraat, de Veerkade, enz. Een enorm

groot gebied. En onder dat gehele gebied door moet een gigantiese parkeergarage komen voor zo'n 2000 auto's (en waarschijnlijk meer!). Een parkeergarage met ingangen bij het Bernhardviaduct, de Prinsegracht en bij het Centraal Station. En dit werd zonder blikken of blozen meegeedeeld alsof het de normaalste zaak van de wereld is.

En daar houdt het niet eens op, want onder de parkeergarage door moet een "tramtunnel" komen in de lijn van het Centraal Station naar de Prinsegracht. Het wordt geen metro genoemd, maar de illusie is hetzelfde.

En vanuit deze super-parkeergarage en de metro moeten dan uitgangen komen die rechtstreeks uitkomen in de warenhuizen.

De rest van de plannen bestaan uiteraard uit een groots, glimmend, prestigieus, winkelgebied, waar met name duurdere winkels in moeten komen. In het huidige gebied zijn nu een aantal discountwinkels en die worden in de begeleidende nota omschreven als "tekenen van verval".

Wat willen ze hier nu mee? In dezelfde nota lezen we het volgende onder het kopje: "Ambitieniveau":

"Gezien de te ontwikkelen lokaties is er de mogelijkheid om de binnenstad op ingrijpende wijze te verbeteren. De kwaliteit die daarbij wordt nagestreefd is afgeleid van de functie die daarbij aan Den Haag (internationaal bestuurscentrum) in het algemeen en aan de binnenstad (regiocentrum) in het bijzonder wordt toegedicht."

Dat dit in de praktijk niet zo blijkt te werken doet er niet toe, dus moet er met grof geld en grove ingrepen iets geforceerd worden, want lezen we verder:

"Om dat te bereiken moet Den Haag wel meer te bieden hebben dan men elders of dichterbij huis al tegenkomt."

En om die functies verder te versterken komen er in het gebied ook nog zo'n 500-700 luxe appartementen en wordt er nog wel snel bijgezegd dat er "elders in het plangebied nog wat sociale huursektor reeël is".

Binnenstad-BANK

Waar de Cityvorming in het BANK-gebied nog gekonsentreerd was in een al eerder verkankerd en onleefbaar gemaakt gebied, met deze plannen wordt er over de Spui-grens, die door sommigen al vol hoogmoed de Spuiboulevard wordt genoemd, gegaan en komen ze nu in een nog redelijk bewoond gebied, waar nog redelijk wat voorzieningen zijn: goedkope woningen, veel kraakpanden, veel kleine bedrijfjes en ateliers, etc. In eerdere Zwartes en ook in de haagse Anti-City-Krant, is al regelmatig betoogd dat de plannen voor een nieuw stadhuis en het BANK-gebied veel verstrekkender gevolgen zouden hebben dan vaak werd beweerd. De voortekenen waren er ook al hier en daar, bijv. met de sloop van het badhuis aan de Torenstraat voor een nieuw hotel, en de bouw van een luxueus ****-hotel in de Passage. Maar dat VVD-wethouder en z'n dienst Stadsontwikkeling zover zouden gaan als nu weer wordt voorgesteld, tart elk voorstellingsvermogen. De plannen gaan uit de losse pols geschat door Meijer, zo'n 700-900 miljoen kosten, waarvan de gemeente en het Rijk er enige honderden kunnen neertellen voor de infrastructuur. De "tramtunnel" wordt bijv. geschat op 100 miljoen!

En om aan alle illusies een eind te maken worden de plannen nu al de "Binnenstad-BANK-plannen" genoemd. De grenzen zijn hiermee voorlopig aangegeven, net zoals de bedoelingen. Het hele centrum van Den Haag, het gebied ingeklemd tussen de Utrechtse Baan, het afwateringskanaal (Bierkade, Houtzagerssingel) Prinsegracht, Torenstraat en Mauritskade zal de komende tien jaar ingrijpend moeten gaan veranderen in het streven naar internationale allure: stijgende grondprijzen, stijgende huur/kooprijzen, dure winkels en een groeiende verkeersstroom, hotels, kantoren, etc.

WIL DE LAATSTE BUURTBEWONER STRAKS HET LICHT UITDOEN ....

Niet dat dat veel zal helpen, want de lichten van neonreclames en publex-reclameborden branden nog steeds!!

GÖTTINGEN: ANTI-FASCISTE DOOR DE POLITIE DE DOOD INGEDREVEN

wij rouwen om Connie

Het is voor ons nu niet gemakkelijk, terwijl onze ontsteltenis, de rouw en de woede noch zo dichtbij zijn, dit pamflet te schrijven. Wij vinden het echter belangrijk juist na de vele valse en tegenstrijdige meldingen in de media te berichten hoe Conny overleden is en waarom wij het moord noemen, waar de politie voor verantwoordelijk is. Verder willen we hierin verklaren waarom het noodzakelijk is, dat Anti-Fascisten(es) (AF) zich teweestellen tegen Neo-Nazi's en waarom het spreken over rivaliserende jeugdbendes in dit verband grofweg een verdraaiing van de feiten is. Met afgrijzen hebben wij op vrijdagavond 17 nov '89 de boodschap vernomen, dat Conny, die wij als vriendin en politiek wakkere en actieve vrouw kenden, als gevolg van een politieoptreden, om het leven is gekomen.

wat is er op vrijdagavond gebeurd?

Gedeeltes hieruit hebben ook al in de vorige Zwarte gestaan, maar aangezien dit verhaal over de ware toedracht completer is nemen wij het hier nogmaals op. Tegen 20.50 uur stonden 6-8 AF voor het kafé Apex in de Burgstr. Ongeveer 8 Nazi-Skinheads, zo genoemd vanwege hun kaalgeschoren hoofden, kwamen met knuppels bewapend uit het kafé en probeerden de AF aan te vallen. Er ontstond een vechtpartij, waarbij volgens de politie een skinhead door een slagwond aan het hoofd en een andere aan de hand gewond werd. Toen de politie kwam was de vechtpartij al ten einde. Terwijl zich de AF verspreidden, begeleidde de inmiddels gearriveerde politie de skinheads naar de bushalte am Gothaer Haus. Andere, die na deze gebeurtenis geïnformeerd werden, ontmoetten elkaander korte tijd later voor een kafé op ongeveer 500 meter van Apex. De groep (ong. 30 mensen) ging richting binnenstad, om te kijken waar de Skins uithangen. Aan het einde van de voetgangers-

zone, ter hoogte van de Stadsspar-kasse, was de Weenderstr door de politie afgezet. Volgens tot nu toe onbevestigde berichten zouden op deze plek passanten door de politie beledigd en grof behandeld zijn. Om een konfrontatie met de politie uit de weg te gaan, ging de groep op enige afstand van de politiever-sperring de Mühlenstr. in en zette haarweg voort over de Waageplatz tot aan de kruising Berlinerstr/Go-dehardstr. Terwijl de groep nog aan het overleggen was, wat men verder ging doen, reden enige burgerauto's van de politie langzaam voorbij. Aangezien het vaker voorkomt, dat na ontmoetingen met Neonazi's mensen die er niets mee te maken hebben, gevolgd, lastig gevallen en meegenomen worden, werd het de AF duidelijk, dat ze zich in een bedreigde situatie bevonden. Er werd daarom besloten, om op de weg tussen het gerechtshof en het min. van financiën te nemen richting campus-terrein, om zich daar te verspreiden.

Wat de groep op dit tijdstip niet weten kon, is dat de politie tegelijkertijd meerdere patrouillewagens, een hondenbrigade en twee burgerpatrouillewagens samentrekt, om een val op te zetten. Als de AF in de Stichstr. tussen Maschmühlenweg en Weender Landstr. aangekomen zijn, merken zij, dat de beide burgerpatrouillewagens die ze daarvoor in de Maschmühlenweg zagen staan, eveneens de Stichstrs. indraaien en hun volgen. Uit één van deze wagens, waarin zich de chef van de burgerpatrouilleenheid Göttingen bevindt, wordt over de radio aangevraagd: "Moeten we ze plattmachten?" (Zoiets als moeten we ze afmaken) Het antwoord luidt: "Ik ben erbij. Dit is toch de gelegenheid, waar we allemaal eens bij elkaar zijn". Dit komt uit één van de patrouillewagens, die al op de Weender Landstr. staan. Hierin zit de dienstafdelingsleider van het 1e distrikt, in deze nacht bevelhebber van de politieeenheden. Terwijl de AF verder gaan wordt de mensen in de groep duidelijk, dat ze niet slechts door de burgerpolitie achter hun achtervolgd worden, maar dat ook aan het einde van de straat, bij de Weender Landstr. ge-uniformeerde politie staat. Het zwaailicht van de aan de straat geparkeerde patrouillewagens staat niet aan, waardoor de situatie voor aankomende automobilisten(es) zeer moeilijk te herkennen is. De rijbaan is niet afgezet, het verkeer gaat door. Enigen uit de groep AF zijn reeds ongehinderd de politieagenten voorbijgegaan en hebben de middenberm op de Weender Landstr. bereikt, als plotseling meerdere politieagenten met getrokken knuppels op de nog in de zijstraat bevindenden afstormen, om enkelen te arresteren. Conny probeert, de op haar toelopende politieagenten in de enigst mogelijke richting te ont-

wijken: en wel het midden van de straat. Een auto, die met hoge snelheid aankomt, schept Conny en slingert haar meerdere meters door de lucht. bewegingsloos blijft ze oop straat liggen. geen van de betrokkenen zal de smerigheden van de nu volgende scene's ooit nog kunnen vergeten. Een agent met hond en getrokken knuppel probeert AF, die Conny 1e hulp willen verlenen, te verdrijven en nodigt ze uit, er maar gelijk naast te gaan liggen. Het verzoek aan de politie onder de ondertussen talrijk aanwezige kijk-lustigen een medies geschoold persoon te zoeken, wordt genegeerd. In plaats daarvan worden er in deze minuten verdere aanvallen ondernomen en probeert de politie nog steeds arrestaties te maken. De ongeveer 10 minuten na de botsing verschijnende noodarts kan nog slechts de dood konstateren. bronnen: Ooggetuigenverklaringen en persverklaring van de Groenen bij de zitting van de commissie van interne aangelegenheden. CONNY JE LEEFT IN ONS VERDER

Wij hebben moeite, achter de krante-artikelen en de pamfletten jouw nog te herkennen. Wij weten echter hoe jij was: Een vrouw als geen ander. Jij had niet willen sterven. Jij had willen leven. Terwijl jij wou leven, en terwijl ook voor jou de dreiging door Neo-fascisten ondraagelijk werd, heb jij je verweerd. Datgene, wat gebeurd is, heeft ons weer eens duidelijk gemaakt, dat politieke tegenstand de dood betekenen kan.

Jou dood treft ons met alle kracht, na jou dood wordt er veel gepraat, veel geschreven. Dat maakt jou niet meer levend. ze zullen verder gaan met hun leugens te verspreiden, zoals altijd. Ze zullen geen methode onbeproefd laten, de omstandigheden van jou dood te versluieren en het anderen in de schoenen te schuiven. Wij weten hoe het was, ze hebben jou de dood in gejaagd, omdat dat past in de logica van hun denken: "plattmachten"

Dat zullen we hun niet vergeven. We rouwen, en we zijn woedend. Zonder dit politieoptreden had jij niet hoeven sterven. Wij worden aangevallen, de Neo-fascisten worden de stad uit geleid. het is duitse traditie, zoals grote delen van de bevolking op dit soort gebeurtenissen reageert, onverschillig en voor een deel mensverachtend. Als het anders was dan was het Neo-fascisme niet geduld en hoefden we niet langer tegen hen de straat op. Wij gaan verder Conny, maar we moeten er rekening mee houden, dat de tegenstander onze dood op de koop toe zal nemen. Verander woede en rouw in VerZ!

lieve Connie

Eigenlijk is het onmogelijk te beschrijven, wat er in ons omgaat, maar wij willen en mogen niet daarover zwijgen.

Wij zijn perplex. Wij kunnen ons niet voorstellen, wat het betekent dat je er niet meer bent. Je was be- duidend meer als slechts een AF. Je hebt door je openheid en hartelijk- heid ook indruk gemaakt op mensen die je eigenlijk maar weinig kende. Wij hebben met jou samengeleefd, en jou meeslepende levenskracht en warm- te heeft ons vaak geholpen. We mis- sen je uitstraling en warmte, jouw blik voor anderen. Het was jouw kracht, je in te leven in andere mensen en veel te geven zonder er iets voor te verwachten.

Jij had een rijke fantasie en veel plannen. Op zoek naar jou weg heb je veel uitgeprobeerd. Ook wanneer jouw beslissingen voor sommigen moeilijk te volgen waren en je er zelf ook niet altijd zeker van was, was je bereid, kritiek op te nemen en van je fouten te leren. Je was altijd optimistisch, je doel dichterbij te komen.

Onze gemeenschappelijke ervaringen, onze vriendschap en onze Utopie van meer menselijkheid hebben er toe ge- leid, ons gemeenschappelijk tegen het fascisme, en iedere andere vorm van onderdrukking, te verzetten. Wij hebben veel van je geleerd, we hebben je lief gehad en zullen je nooit vergeten.

Als een lopend vuurtje verspreidde zich het bericht van de dood van Conny op vrijdagavond door de stad. Ze- ven kafés sloten onmiddellijk, de meeste van hun bezoekersters gingen naar Juzi. Overal vandaan kwamen men- sen daarheen, om te vernemen wat er werkelijk gebeurd was, vrijwel alle- maal met de hoop hier te horen, dat dit allemaal niet waar was, omdat ze eenvoudigweg niet konden geloven dat het waar was. Sommigen, die er bij geweest waren, probeerden moeizaam een beschrijving van de gebeurtenis- sen te geven. Allen die zich tot dan toe nog aan de bedriege lijke hoop overgegeven hadden, dat het zich han- delde om een makaber gerucht, of ge- hoopt hadden, Conny is misschien toch niet dood, maar "slechts" zwaar gewond en in het ziekenhuis, moesten uiteindelijk toch de verschrikkelij- ke waarheid aanhoren.

Overal op de vloer van Juzi zaten mannen en vrouwen en huilden. Velen waren van schrik volledig verstart en konden geen woord meer uitbrengen. Iets moest er nu gebeuren, om uit deze verlamming te komen na dit schokkende bericht. Wij overlegden koortsachtig. Wat in deze situatie "gepast" zou kunnen zijn en besloten spontaan, allen tegelijk naar de plaats te gaan waar Conny gestorven was. Wij wilden daar de hele nacht blijven, enigermate bij haar.

Bij velen van ons zorgde het omzet- ten van de verstijving in woede te- gen de politie, die verantwoordelijk was voor haar dood, enigermate voor lucht. Deze vond haar uitdrukking door de straat op te gaan en het in brand zetten voorwerpen voor het Juzi op de Bürgerstr., omdat het een- voudigweg niet verder kon gaan zoals normaal. Later maakte de Bild am Sonntag en andere kranten hier hele veldslagen van, die de autonomen met de politie in deze nacht geleverd

zouden hebben.

Wij lieten de voor het Juzi bran- dende "barrikades" voor wat ze waren en gingen als demo gemeenschappelijk door de binnenstad richting Weender Landstr., waarbij wij onze vertwijfe- ling probeerden uit te schreeuwen. Echter hoe dichters we bij de plek a/ h Idonazentrum naderden, des te meer snoerde het onze kelen en liet ons uiteindelijk geheel verstommen. Op de plek waar vlak daarvoor Conny gelegen had, legden we bloemen en ontstaken kaarsen op het asfalt. Bi- berend en koukleumend stonden we daar in een kring en wisten dat we daar niet zo snel meer zouden weg- gaan. Hier moest voorlopig geen ver- keer meer door kunnen. Deze plek werd bezet voor onze maanwake, opdat we van Conny afscheid konden nemen en haar herdenken. Wij hebben in reusachtig grote letters op de straat geschreven, wat er op deze plek is gebeurd, en spandoeken op de brug over de Weender Landstr. en bij de straatafzettingen op beide krui- singen, die naar de Weender Landstr. gaan opgehangen.

De maanwake was tot zondagavond een plek van rouw en van informatie. Op zaterdagmiddag hebben ca. 1500 men- sen deelgenomen aan een demonstratie door de binnenstad naar de plek van de moord op Conny. Daar hebben we middels een toespraak Conny herdacht. Op de terugweg van de demo hebben wij onze onmachtgevoelens, dat we zulk een brutaliteit niet hebben kunnen verhinderen, bevredigd door de ru iten van enkele banken en win- kels in te gooien. Het gevoel daar- bij uitte zich in de leus: "Mensen sterven en jullie zwijgen - Glas rinkelt en jullie schreeuwen"

Op zondag besloten we de blokkade van de straat waar Conny de dood vond op te heffen. Wij wilden niet meemaken dat de maanwake, waaraan ondanks de snijdende kou vele hon- derden mensen aan deelnamen en bloe- men hebben gelegd, door de politie zou worden ontruimd. Op de midden- berm van de straat stelden we een boomstam met een naamplaat erop, waar we de bloemen neerlegden die eerst op straat lagen. Naast de bus- halte aan de straatkant richtten we een gedenksteen op en een maantafel. Nadat we op de rijbaan een groot vuur hadden aangestoken, waarvan de vlammen metershoog de nacht in wezen, vertrokken we met 1500 mensen als demonstratie van deze plek. Vanaf die tijd wordt de maanwake elke dag tussen 20.00 uur en 22.00 uur gehou- den aan de straatkant bij de gedenk- steen.

waarom noemen wij de dood van Conny moord?

Na het gebeuren stelt zich de vraag: Waarom moest Conny sterven, welk doel had dit politietoedreden? Vol- gens politiechef Will had het op- treden de bedoeling een identiteits- controle door te voeren. Waarom een identiteitscontrole als er zoals Will in de "Siebten" zelf toegeeft er geen concrete verdenking was, dat de groep rond Conny bij de vechtpartij in Bürgstr. betrokken was en er ver- der ook niets tegen de mensen in te brengen was. Waarom werden de AF

meer als een half uur lang door door meerdere burgerauto's van de politie gevolgd. Van de Jüdenstr. via de Jacobikirchenhof tot aan de Weenderstr., van de Mühlenstr. over de Waageplatz tot aan het gerechts- hof en voorbij het min. van Financie- ën tot de Maschmühlenweg in de don- kere verbindingsstraat achter het Iduna-Zentrum. De politie trekt een hondenbrigade, meerdere speciale burgerenheden en meerdere patrouil- lewagens samen. De burgerwagens drij- ven de groep op met verblindende schijnwerpers richting agenten op de Weender Landstr., die daar staan met getrokken knuppels en gifgas- spuiten. Doel van zulk een politie- optreden kan toch slechts zijn, de mensen met het opgetrommelde mate- riël te bedreigen en te verwonden, en als de groep van AF de patrouille- wagen bereikt worden mensen daadwer- kelijk met knuppels en CS gas aan- vallen. "Moeten wij ze afmaken"? is niet zomaar een kreet van de één of andere ambtenaar zoals politiechef Will ons wil wijsmaken. De Radioop- roep komt uit de wagen van de leider van de speciale burgerenheid en is gericht aan de dienstdoende leider van de gezamenlijke 'veiligheidspoli- tie', die zich bevindt aan het an- dere einde van de verbindingsstraat op de Weender Landstr. En vlak daar- na wordt de uitspraak van de agent tot de bloedige realiteit. En dit is ook de realiteit die we dage- lijks meemaken met de politie: De lijst van Göttingerinnen, die bij zulke politie optredens gewond zijn geraakt, is lang. Nog langer is de lijst van mensen, die in de gehele BRD bij politie optredens gewond zijn geraakt. En deze dagelijkse praktijk van de politie kalkuleert de dood van mensen in.

Conny is niet de eerste, die door de politie op deze wijze omgebracht werd: In 1980 werd Olaf Ritzmann in Hamburg bij een demonstratie te- gen Franz Josef Strauss door knup- pelende agenten voor een S-Bahn gekredven en is dood. In 1981 werd Klausjürgen Rattay bij een demon- stratie tegen de ontruiming van een

gekraakt pand in Berlijn in het stromende verkeer voor een stadsbus gedreven en is op slag dood. In 1986 word Günther Sare bij een demonstratie tegen Neonazi's in Frankfurt door een waterkanon over de straat gedreven, waarbij hij aangereden wordt en op slag dood is, en hier wordt Conny door de politie op de rijbaan voor een auto gedreven en is op slag dood. Bij hun hetzejagd neemt de politie bewust het risico op de koop toe, dat er mensen gewond, invalide of gedood worden. Daarom noemen wij de dood van Conny een moord. **WAAROM NOEMEN WIJ DE POLITIE OOK "BULLEN"**

De bedreiging en vervolging van antifascistische en linkse groepen door de politie is voor de Göttingse verhoudingen niet ongewoon. Bv de bezoekersters van Juzi worden regelmatig met verrekijkers vanuit burgerauto's geobserveerd en met teleobjektieven gefotografeerd. Verder rijden de burgerpatrouillewagens soms dagelijks stapvoets voorbij aan bepaalde woningen en blijven ter observatie een tijdje ervoor staan. Verder worden mensen te voet, op de fiets, brommer of in de auto achtervolgd door burgerauto's en er wordt geobserveerd, van wie naar wie ze gaan, met wie ze spreken, wie ze ontmoet en. Vaak worder er op vaak smerige manier identiteitskontrole's uitgevoerd, die vaak slechts door het toevallig ten tonele verschijnen van niet betrokkenen niet tot ergere voorvallen leiden. En dit alles zonder concrete aanleiding.

Al in 1982 hebben enige Göttinger onder de titek 'Der Lauschangriff' openbaar gemaakt hoe in Göttingen linkse mensen door "speciale Burgerkommando's" bespioneerd en achtervolgd werden. Uitspraken zoals de hiernaast staande werden in het kader van het zgn. Spudok Skandaal openbaar. De verhoudingen hebben zich niet wezenlijk veranderd. Slechts een voorbeeld van de laatste tijd: Op 27 oktober '89 was een groep skinheads onder de ogen van

de politie de discotheek "Tangente" binnen gegaan. Kort daarop is op de politieradio te horen: "Een buitenlandse medeburger betreedt de "Tangente". Eens kijken hoe hij er weer uitkomt". (hij, en twee mensen die bij de aanval van de skins te hulp kwamen werden in elkaar geslagen - de politie greep niet in!). Voor de kafebezoekers die voorbij het Juzi komen, de burens van de getroffen woongemeenschappen of toevallige passanten is deze praktijk in Göttingen niet zichtbaar, want het wordt gepraktiseerd door speciale burgereenheden. Juist door agenten die niet door groen-wit getekende patrouillewagens en uniformen herkenbaar zijn, maar met normale kleding en o.a. in opvallende Passats en Audi's door de stad sluipen. Met hun akties springen niet individuele beambten eens uit de band, nee integendeel, hiermee vervullen ze precies de aan hun gestelde opdracht, namelijk door bedreigingen en afschrikakties van mensen de politieke arbeid onmogelijk maken, die zich krities en konsekwent tegen de staat strijden. Dit doel van de politiestrategen werd duidelijk bij de Juzi-razzia die algemeen bekend is. Ter herinnering: Op 1 december '86 werd het Juzi tijdens een vergadering door de politie omsingeld en van de aanwezige 408 personen de identiteit genoteerd, en foto's gemaakt. Later werd bekend dat deze aktie langdurig van te voren gepland was en besproken op een landelijke bijeenkomst van hoge politiefunctionarissen en dat tot doel had: "De linkse scene uit de anonimiteit te trekken", zoals de toenmalige nedersaksiese minister van binnenlandse zaken Möcklinghoff het formuleerde. Ondertussen hebben gerechtshoven deze politie aktie voor illegaal verklaard, dat verandert echter niets aan het feit, dat de politie sinds die tijd over de gegevens en de foto's beschikt van deze enorme groep mensen. Terwijl wij door speciale burgereenheden op deze manier voortdurend bedreigd en bespioneerd worden, kunnen wij zo ook niet waardevrij 'politieagenten noemen, maar zulke mensen noemen wij smeris- 'bullen'.

- De mentaliteit van de stillen werd al in 1982 duidelijk. Uitreksels uit het politieverkeer werden openbaar gemaakt, wat tot het Spudok Skandal leidde. Hier twee voorbeelden:
- a) twee van onze vrienden staan juist bij de theaterkeller te liften, jullie kunnen ze eens meenemen.
  - b) Ja !
  - c) in Kerstlingeröder Feld, dan worden ze eruit gesmeten
  - a) kleine kuil hakken en erin smijten !
  - Of:
  - a) Bij het muziekhuis Hach zijn enkelen in de winkel...we zijn ter plekke.
  - b) is er nog iets ?
  - a) Nee nee, hij had slechts een beetje grote lippen
  - b) heeft-ie een dikke lip ?
  - a) Ach nee, dat loont zich niet
  - b) en ik had al een wedschap op je afgesloten dat je vandaag een 'Widerstand bringt'
  - a) Slechts bij Kurchten hebben we een beetje aangepakt
  - b) hoe dan ook, het gaat opwaarts
  - a) Daar gaan we weer !
  - b) prachtig !

Opmerking: Met 'widerstand brengen' wordt geprobeerd iemand b.v. bij een identiteitskontrole zo in het nauw te drijven totdat die zich weert en de mensen dan een aanklacht aan te smeren wegens 'verzet tegen staatsgeweld'.

waarom weren wij ons ertegen

In de nacht van Conny's dood, de hele stad vol politie-auto's uit heel Noordduitsland, spoten de Neo-nazi's leuzen als 'Conny was de eerste' en 'dode Conny, goede Conny; wij eisen meer politie' op huismuren; beschoten een studenten-huis onder het gebrul van nazi-leuzen met een gaspistool en staken een poster in de fik die op een kafe hing waarop over de dood van Conny werd bericht.

Zoals in de Zwarte 140 beschreven voorbeelden duidelijk maken zijn veel mensen in de stad door de terreur van de nazi's bedreigd. Uit konkrete ervaringen weten wij, dat wij ons slechts zelf kunnen verweren tegen nazi-aanvallen. Wij hebben het vaak genoeg meegemaakt dat we niet konden vertrouwen op het zgn. 'geweldsmonopolie van de staat', uitgeoefend door politie en justitie. Als op 22-9 '89 het juzi door ongeveer 30 skins georganiseerd aangevallen, stonden agenten in burger ernaast, zonder in te grijpen. Bovendien was het de politie 's mid-dags al bekend, dat bewapende skins uit verschillende duitse steden zich verzamelden. Een opmerkelijke burger had dit gezien en de politie opgebeld. Deze greep pas in als de fascistten door ondertussen opgetrommelde anti-fascisten door de stad gejaagd worden. Het politie

optreden richtte zich echter niet tegen de fascistten maar tegen de anti-fascistten om de skins te beschermen. In aansluiting daarop werden de fascistten door de politie naar het centrum van de extreemrechtse FAP in Mackenrode begeleid. Als er in april '89 een brandaanslag op een spandoek aan het juzi ter ondersteuning van de eis voor samenvoeging van de politieke gevangen plaats vond, reed er een stillenpatrouille van de politie voorbij en probeerde niet eens de vluchtende fascistten aan te houden. De politie greep pas in, toen anti-fascistten uit reactie hierop een demonstratie door de stad hielden. Hierbij werden mensen willekeurig in elkaar geslagen, met CS gas besproeid en enkelen gearresteerd, die nu een proces wegens 'landvredebreuk' te wachten staat. Bij dit optreden reed de smeris met personenauto's smerig op het einde van de demonstratie in. Dat daarbij niemand ernstig gewond raakte, is puur toeval.

Dit zijn slechts enkele spektakulaire voorbeelden die het optreden van de politie duidelijk maken.

"Duitse agenten beschermen fascistten" is geen domme leus, geen gewone polemiek, geen onterechte deformatie, maar ze drukt precies uit hoe de politie handelt. Ook de rol van de justitie in deze 'rechtsstaat' hebben wij vaak genoeg moeten ervaren. Terwijl anti-fa's wegens plakken etc overspoeld worden met aanklachten of vanwege ontmoetingen met fascistten, aanklachten wegens 'gevaarlijk toebrengen van lichamelijke letsels' en soortgelijke aanklachten op hun nek krijgen of zelfs, zoals in Hamburg als zgn. 'terroristische vereniging' vervolgd worden, doet justitie alles om de terreur van nazi's als ongevaarlijk af te doen. Op 6-5 '89 probeerde Torston Heise, skin 'Fuhrer' in Göttingen en omgeving een libanese vluchteling op een zebra te overrijden. Deze kan zich gelukkig nog net met een sprong redden. Daarop werd hem door Heise traangas in het gezicht gespoten. De oorspronkelijke aanklachten wegens 'poging tot doodslag' werden snel door de openbare aanklager ingetrokken. Nu gaat het nog slechts om 'gevaarlijk optreden in het verkeer'. In de zomer van '89 werd de knokploeg 'Stahlhelm' door de politie opgerold. Er werd een omvangrijk wapendepot, springstof en nazi-propaganda gevonden. Enkele weken later werden de aanklachten tegen deze terreurbende wegens vorming van een 'kriminele vereniging' ingetrokken. Dat betekent dat een nazibende weer wordt gereduceerd tot een paar individuen. Slechts terzijde wordt genoemd dat zich onder de leden van deze knokploeg tenminste één politieagent bevindt. Toeval?

Ook deze opsomming laat zich makkelijk verlengen. Wij weten dat de de heersenden in deze staat geen interesse hebben tegen fascistten op te treden. Wij weten dat voor de heersenden de vijand links staat. Wij weten dat de nazi-bendes de functie hebben als terreurkommando's tegen links te fungeren, dat ze de krach-

ten van links aan de banden moeten leggen, dat ze een ideologische voortrekkersrol voor de rascistische en buitenlanderovriendelijke politiek van de heersenden.

Wat doen we tegen rechts

Wij weten, dat de verspreiding van het fascistiese gedachtengoed juist bij jeugdigen niet alleen gestopt kan worden, door de fascistten op straat te bestrijden. De toenemende acceptatie onder jongeren van het fascistiese en rascistische gedachtengoed heeft diepliggende maatschappelijke oorzaken. Echter precies diegenen die om het luidst schreeuwen, dat het hier slechts gaat om de strijd tussen 'rivaliserende jeugdbendes', doen niets of weinig om deze ontwikkelingen te stoppen. Dat is ook helemaal niet in hun belang. Wie zwijgt, wie de rekening links=rechts opmaakt, wie van rivaliserende jeugdbendes praat, is medeschuldig aan de zich uitbreidende nazi-terreur en in het minst mede verantwoordelijk voor een klimaat, dat het mogelijk maakt dat het tot zulk politieoptreden komt, wat vrijdag Conny's dood veroorzaakte.

Het zijn juist diegenen, die door een grote coalitie van gevestigde partijen, de burgerlijke media, de politie en justitie als 'linkse chaoten' en 'anarchistische geweldplegers' bestempeld worden, die met veelvuldige activiteiten proberen, iets tegenover de uitbreiding van het fascistiese proberen te stellen. Juist deze meest verketterde mensen- Juzibezoekersters, autonomen- zijn het die naast enige andere mensen geprobeerd hebben in de laatste maanden, in verschillende maatschappelijke geledingen over fascistiese activiteiten en achtergronden informeren en ook juist jonge mensen ervan te overtuigen dat fascistiese en racisme geen oplossing bieden, om met de eigen, in werkelijkheid echter met door de maatschappij veroorzaakte problemen af te rekenen.

- Zo zijn er verschillende pamfletten akties geweest in de Nikolai-straat om het met de skins symphatiserende milieu te bereiken. Onder andere hierdoor is het gelukt, een groot gedeelte van de kontakten met jongeren te krijgen. Ondertussen zijn veel van deze mensen aktief met ons tegen de fascistten. Wij hebben een pamflet gemaakt, dat ieder Göttinger huis houden heeft gekregen en gedetailleerd onze overpeinzingen over de oorzaken van het zich steeds meer verspreidende fascistiese beschrijft.

- Zo is er ondertussen een Anti-fascistiese jeugdkafé in Juzi, dat door veel scholieren bezocht wordt om te kletsen, lol te maken, maar ook om te overleggen, hoe wij ons gezamenlijk tegen de nazi's kunnen verzetten.

- Zo zijn er veel scholieren(es) onder ons, die proberen op de scholen anti-fascisties verzet te organiseren. Anderen organiseren met leraren(essen) tezamen anti-fascisties onderwijs.

- Zo zijn er studenten(es) die op de universiteit gezamenlijk met het overleg van vakgroepen en het algemeen studentencomité nieuwe studenten over de fascistiese akti-

viteiten informeren en met hen diskussieren over mogelijke tegenmaatregelen.

- Zo zijn er ook mensen, die in bedrijven werken en daar proberen, de kollega's over de fascistiese activiteiten in te lichten.

- Zo hebben we samen met andere groepen demo's tegen fascistiese en nazi-terreur georganiseerd, laatstelijk nog de demo n.a.v. de 51e herdenkingsdag met meer dan 1000 deelnemers, en die tekenend genoeg door de burgerlijke media volledig werd doodgezwegen.

We gaan door met de strijd tegen de nazi's

Uit dit alles blijkt, dat we onszelf moeten organiseren. We gaan ook zelf de straat op, omdat we steeds weer ervaren, dat dat de enige mogelijkheid is, onszelf en anderen te beschermen tegen de nazi-aanvallen niet omdat we het leuk vinden om elk weekend het gevaar te lopen te moeten knokken met de nazi's om vervolgens door de politie voor onze aktieve verdediging tegen de nazi-terreur vervolgd en bestraft te worden, zodat we gedwongen zijn voorzichtig te handelen om niet herkend te worden. We willen geen angst verspreiden, maar er juist voor zorgen dat niemand bang hoeft te zijn om door de stad te lopen. We moeten en zullen dit nu in versnelde mate doen en roepen iedereen op met alle middelen en mogelijkheden daaraan mee te doen:

- goed de nazi's in de gaten houden
- observatie te melden
- zichzelf te organiseren
- niet de ogen te sluiten als de nazi's aan de gang gaan- het gaat ons allemaal aan.
- mensen te beschermen, die aktief de nazi's bestrijden.

BRANDAANSLAG !!!!!!!

Vanochtend wierpen onbekenden tussen 7 en 8 uur molliessen naar panden in de Kreuzberggring, no. 16, 20 en 24. Slechts door oplettendheid van de bewoners zijn er geen gewonden gevallen.

Een voorlopige balans:

- nr. 20: brandsporen bij de voordeur
- nr. 24: brand in het trappenhuis, een fiets totaal verkoold
- nr. 16: trappenhuis tot aan de 2e verdieping uitgebrand, de brandweer zegt: 5 minuten later en de mensen van de bovenste verdieping hadden er niet meer uit gekund. Sowieso: telefoon en stroom uitgevallen, waardoor de brandweer niet gebeld kon worden.

De panden in de Kreuzberggring zijn studentenhuisen en behoren tot het studentennetwerk.

In de panden wonen voor een gedeelte mensen die aktief deelnemen aan de strijd tegen de fascistten. We kunnen (nog) niet bewijzen door wie we overvallen zijn, wie vannochtend mensenslevens op het spel zette. Maar we zien de brandaanslagen als pogingen ons politieke werk te intimideren. We zullen onze handen niet in de schoot leggen en de smeris het werk laten doen.

We laten ons niet verbranden !!!!!

BEVECHT HET FASCISME !!!!!

Verstoort het feest van de racisten

Op zaterdag 16 december houdt de Nederlands Zuid-Afrikaanse Werkgemeenschap (NZAW) hun jaarlijkse herdenkingsbijeenkomst in Den Haag. Dit jaar NIET IN HET Congresgebouw, waar de bijeenkomst de afgelopen jaren werd gehouden, maar in de Oude Kerk, Keizerstr. 8, Scheveningen, bereikbaar met tram 7 of 8 vanaf Den Haag CS. verzamelen om 13.00 uur. Er wordt opgeroepen om die dag massaal naar Scheveningen te komen om krachtig te protesteren tegen dit racisties gebeuren.

GELOFTEFEEST.

Vanaf de Kaap in Zuid-Afrika vond er een grote trek plaats van blanke hollandse boeren naar het binnenland in het jaar 1834. Ze werden 'calvinistische stijfkoppige Afrikaners' genoemd, ook wel 'de voortrekkers'. In 1838 kwam het in het binnenland tot een treffen met de Zoeloes. Op 16 december versloegen de Hollanders de Afrikaanse Zoeloes definitief. Deze dag ging de geschiedenis in als de 'Slag aan de bloedrivier'. Dit bloedige gebeuren wordt sinds jaren op 16 december feestelijk herdacht door de NZAW. Vanaf '86 vindt deze herdenking plaats in het Haagse Congresgebouw. Uiteraard tot woede van de Werkgroep Zuid-Afrika uit Den Haag. Zij organiseren ieder jaar protestbijeenkomsten voor het Congresgebouw, zo ook dit jaar. Voorgaande protesten veroorzaakten nogal wat konsternatie bij de ingang, waardoor de NZAW vandaag de dag erg voorzichtig is met het aan de grote klok hangen van dit gebeuren. Hoe we het ook probeerden, we kregen niet de informatie te pakken over het programma en het aanvangstijdstip. Ook het Congresgebouw hult zichzelf in nevelen en verwees ons door naar de organisatoren van 'het geloftefeest' (070-241747). De gemeente Den Haag is voor het grootste deel eigenaar van het Congresgebouw, maar stelt haar zalen ieder jaar weer beschikbaar aan de racistische NZAW. De Werkgroep Zuid-Afrika heeft in het verleden geprobeerd via een kort geding de bijeenkomst te vrijdelen, maar werd in het ongelijk gesteld. Volgens de rechter was niet de NZAW maar de WZA veroorzaker van het verstoren van de openbare orde. Bij de bijeenkomst vorig jaar fungeerde het Urker Mannenkoor Halleluja als een soort van buffer voor de 300 gasten. Onder het zingen van racistische liederen baanden de, in boerentenne geklede mannen, zich met lichamelijk geweld een weg door de groep anti-apartheids-activisten. Laten we dus allemaal op zaterdag 16 december naar

Den Haag gaan. Als we er met z'n tweehonderden zijn, dan komen ze er niet in.

NZAW

NEDERLANDS ZUID-AFRIKAANSE WERKGEMEENSCHAP.

De NZAW is een afsplitsing van de radikalere en minder openlijke NZAV (Nederlands Zuid-Afrikaanse Vereniging) en bestaat nu reeds 26 jaar. Rond '74 emigreerde ex-miss Holland Ada Stuyt naar Zuid-Afrika. Zij werd daar kwaad over een actie van het Nederlandse Komitee 'Van Mens tot Mens' dat een briefkaartenactie naar individuen in Zuid-Afrika had gestart uit protest tegen apartheid. Stuyt startte een propaganda naar Nederland. Mensen uit Nederland reageerden daarop en uitten hun zorg over de propaganda-oorlog. Het Zuid-Afrikaanse ministerie van Voorlichting was zo ingenomen met de reacties, dat zij een (tweede) mantelorganisatie opzette tegen het Nederlandse komitee Van Mens tot Mens om zo de campagne daar tegen uit te breiden. Deze organisatie was de Nederlands Zuid-Afrikaanse Werkgemeenschap die bestond uit privé-personen die vrienden en verwanten in Holland hadden en de 'goede naam' van Zuid-Afrika daar wilden bewaren. De waarheid is echter dat de Werkgemeenschap onder toezicht stond van de Christian League of Southern Africa, een mantelorganisatie van de regering.

Drijvende kracht achter Stuyts 'Die skryf n Hollander Veldtog' was staatssekretaris van voorlichting Eschel Rhodie. Dit is Geheim Projekt '84 van het Ministerie van Voorlichting geworden. Stuyt leidde het front onder haar meisjesnaam (getrouwd Van Tonder) en het adres luidde Postbox

Algemeen secretariaat:
Kralingsweg 109, 3062 HB Rotterdam.
tel. 010-452669

Adres A.N.W.:
Postbus 519, Randburg 2125, Zuid-Afrika

NZAW-Flamdiest:
Kerkstraat 15, 4041 XA Kesteren.
tel. 08886-1566

Administratie:
Postbus 1371, 6700 AJ Wageningen
tel. 08370-13397 b.g.g. tel. 085-212540
(niet op werkdag)

Bestuur Jongerenafdeling:
Arnold van den Broek, voorzitter
tel. 330-200401
Isabelle de Meyer, secretaris
tel. 079-163881
Dakeen Koffie-Stavast, penningmeester
tel. 085-212549
girekening 4429638 i.n.v. D. Koffie-Stavast rek. NZAW te Arnhem.
Pieter Camps, tel. 040-863095
Peter Verbeek
Secretariaat jongeren:
Postbus 19076, 3501 DB Utrecht

77028 Fontainenleau, Transvaal. Stuyt verkreeg de namen en adressen van 7000 mensen met goede banen uit de Hollandse telefoonboeken en deze kregen allen een gedrukte propaganda-brief toegezonden.

De NZAW was efficiënt opgezet en voerde een zeer succesvolle campagne. In totaal werden er 150.000 pro-Zuid-Afrika pamfletten aan mensen in Holland verzonden. Deze 150.000 adressen kreeg Stuyt uit de komputer van de geheime dienst. Die waren daarin terecht gekomen omdat ze (als schoolkinderen) protestkaarten naar Zuid-Afrika hadden gestuurd. Later blijkt Stuyt, via haar kontakten in Nederland, te beschikken over namen en adressen van anti-apartheidsactivisten die ze doorgeeft aan de geheime dienst.

De moeder van de NZAW is dus de Christian League of Southern Africa (CLSA). De League produceert godsdienstige lektuur met nauwelijks verholde pro-Zuidafrikaanse propaganda.

De NZAW maakt o.a. gebruik van het rechtse opinieblad Mijn Opinie, waarin ook de OSL (Oud Strijders Legioen) haar propaganda ventileert. Het officiële blad van de NZAW heet 'Zuid-Afrika Nu'. De NZAW is samengesteld uit konservatieve elementen; ouders van emigranten, mensen die zich uitgestoten voelen door de kerken sinds die bepaalde standpunten innemen tegen apartheid en ex-legermensen. De NZAW kritiseert af en toe de 'kleine apartheid' en heeft een fonds opgezet om terrorisme te bestrijden (steun aan families van politieagenten).

Recentelijk was de NZAW in de publiciteit, vanwege het bezoek van 5 apartheidsburgemeesters uit Zuid-Afrika in ons land. Door protesten moesten de burgemeesters op een geheime lokatie in Arnhem hun standpunt verkondigen dat "apartheid dood is".

De NZAW inviteerde deze burgemeesters samen met de Arnhemse VVD.

(info over de NZAW komt uit Lekker Fris nr. 1)

met dank aan de NZ voor een

EL SALVADOR

Verslag van een ooggetuige

Het zou absoluut niet goed zijn om een verslag over de oorlog in El Salvador pas te laten beginnen op zaterdag 11 november. De "slag" van 11 november heeft nl. een lange voorgeschiedenis. In feite wordt de oorlog tegen de politiek en sociaal onderdrukte bevolking al jarenlang gevoerd. Sinds de presidentsverkiezingen van maart '89 en nog voor de aanvang van de ambstermijn van Christiani werd de repressie tegen de burgerbevolking, politieke oppositie partijen en volksorganisaties versterkt opgevoerd.

Steeds duidelijker werd ook dat de onderhandelingen in Costa Rica en Mexico City van regeringszijde niet serieus gevoerd werden. In El Salvador zelf probeerde het nationale overleg voor de vrede op brede basis (CDN), bestaande uit meer dan 50 partijen en kerken, ook een manier voor dialoog met de regering te vinden. Door de toenemende terreur onder het nieuwe regime was dit niet langer mogelijk.

Al bij onze aankomst en bij onze eerste indrukken van ons verblijf in San Salvador viel ons in vergelijking tot vroeger de heftige militarisering van het gebied op. Zeer veel wegversperringen met kontrôles, bijna op iedere straathoek militairen en het feit dat de nationale universiteit hermeties was afgegrensd door speciale legereenheden. Een verder teken voor de gespannen stemming in het land bleek ook bij onze aankomst op het vliegveld, we kregen maar een visum voor een verblijf van maximaal 10 dagen. Later hoorden we nog van verschillende mensen dat 10 dagen ongewoon veel was.

Om de situatie in het land goed te kunnen begrijpen zijn nog een aantal andere dingen van belang om te weten.

Maandag 30 oktober installeerde het FMLN 2 bommen op vrachtwagens voor het Estado Major. Alhoewel er enige ooggetuigen waren die van duidelijkelijk meer gewonden bij het Estado Major spraken, verklaarde de regering en de pers dat alleen een toevallig voorbijkomende burger gedood werd en dat er 3 gewonden waren.

Op dinsdag 31 oktober wierp het leger uit wraak in de vroege morgenuren een bom in het kantoor van de COMADRES waarbij

4 mensen gewond raakten. Verder explodeerde dinsdag een bom in het gebouw van Fenastras, waar op dat moment een internationale conferentie werd gehouden. Bij de aanslag stierven 17 mensen, 40 personen werden zwaar gewond. Ironies genoeg beweren zowel het leger als burgemeester Calderon Sol en Christiani, dat de explosie veroorzaakt werd doordat springstofladingen in het gebouw aanwezig waren. Deze zouden dan voor de Stedelijke commando's van het FMLN zijn en door onvoorzichtigheid zijn ontploft. Hier valt nog aan toe te voegen dat het gebouw van Fenastras zeer dicht bij een kazerne ligt en dat dit al de derde aanslag was in dit jaar. Verschillende mensen in het land vertelden ons dat het waarschijnlijk de bedoeling van het leger was geweest om een ongecontroleerde reactie van het volk op de straten te provoceren, zodat het leger een reden had om geweldadige maatregelen te nemen.

Maar zelfs de begrafenis van de slachtoffers van de aanslagen verliep zonder incidenten. Tegelijkertijd ging de repressie en vervolging van de regering en het leger verder: De Lutherse bisschop Medardo Gomez werd telefonies met de dood bedreigd. Op maandag 6 november verschenen er soldaten in uniform in de omgeving van de Lutherse Kerk, die op straat twee duitse begeleiders van de Bisschop aanhielden en probeerden ze in elkaar te slaan. Hiermee hielden ze pas op toen de sekretaris van de duitse ambassade, die erbij was geroepen, erbij kwam om te interverniëren. Die dag en de volgende dagen reden er voortdurend militairen in de buurt van de kerk en werd aan kerk-mederwerkers gevraagd wanneer de kantoor-tijden van de bisschop waren, waar zijn kantoor zat, enz. Deze gebeurtenissen leidden ertoe dat de bisschop zijn familie uit het land evacueerde. Tegelijkertijd namen wij waar, dat de stad op donderdag 9 nov en de dag erna, op vrijdag, zwaar gemilitariseerd was, er vonden extreem grote troepenverplaatsingen plaats en de straten rondom het internationale vliegveld waren vol met militairen.

Ondanks en juist door al deze gebeurtenissen werd er in de stad steeds meer over gefluisterd, dat

het tot een grote slag zou gaan komen, omdat vooral de gebeurtenissen van de laatste tijd duidelijk hebben laten zien dat er absoluut geen speelruimte was voor politieke onderhandelingen. Vanwege deze redenen werd ook de volgende dialoogronde tussen het FMLN en de regering door het FMLN afgezegd. De regering gebruikte dit door via haar propagandaorganen te verklaren, dat men nu wel kon zien dat die terroristen nog nooitenstige bedoelingen hadden met het onderhandelen.

Nog een belevenis, die jammer genoeg niet in de pers terecht is gekomen: op donderdag 9 november bezochten enige hoge officieren van het leger het kantoor van de UNTS, om een verklaring af te geven waarin ze stellen dat ze het niet eens zijn met de lijn van Tandonna en veranderingen binnen het leger eisen.

Zaterdagochtend 11 november werd er om 8.30 uur een forum van de Nationale debat voor de vrede (CPDN) gehouden. Het forum was in hotel Camino Real en werd voorgezeten door de leider van het debat en baptistenpater Edgar Pallacios. De gehele oppositie was aanwezig, vertegenwoordigers van de volksorganisaties, vakbonden, vrouwenorganisaties, partijen, en zelfs, en dat was voor het eerst in de bloedige geschiedenis van het land, de ex-openbare aanklager van de staat. Ook de bisschoppen Merdardo Gomez en Rosa Chavez waren aanwezig. Gezamenlijk werd een resolutie aangenomen met de eisen voor vrede en sociale en politieke rechtvaardigheid. Alle aanwezigen riepen op voor de vijfde grote mars voor rechtvaardigheid, die woensdag 15 november plaats zou moeten vinden. De oproep was erop gericht om een brede en nationale deelname van de grond te krijgen om op de straat de eisen voor verandering kracht bij te zetten. Mijn indruk die ochtend in het hotel Camino Real was dat het een vertwijfelde laatste poging alsook een voorbode was om met alle partijen en organisaties, die links van de ARENA-regering staan een poging te ondernemen om door middel van de dialoog werkelijke veranderingen voor het volk van de grond te krijgen.

Tot zover iets in het kort over de gebeurtenissen voor zaterdag 11 november. Die dag precies om 20 uur vielen in een paar stadsdelen de stroom en watervoorzieningen uit. Uit alle windrichtingen waren explosies en schotenwisselingen te horen. De hemel werd verlicht door lichtkogels en Bengaals vuurwerk en komies genoeg waren er geen helikopters te zien die normaal gesproken altijd in de lucht zijn. De gevechten hielden zaterdag en zondag de hele dag aan. Vanaf zonsopgang waren ook de rookwolken boven het universiteitsgebouw duidelijk zichtbaar. Pas vanaf zondagmiddag was de eerste helikopter weer in de lucht te zien. Op dit moment hadden we nog geen enkel benul over wat er nou precies aan de hand was, omdat de radio en televisie vanaf zaterdag 22 uur geen enkel nieuws meer uitzonden.

Zondagavond 12.11.89 werden alle radio- en TV-programma's onderbroken, omdat president Christiani over de Cadena nationaal sprak. De bevolking hoefde zich niet ongerust te maken, omdat de strijdkrachten alles onder controle hadden (ondertussen hoorde men echter verder in de stad het strijdrumoor). Men zou 5 dode terroristen hebben. Christiani riep de noodtoestand uit over het hele land en daaraan verbonden een landelijk uitgaansverbod van 6 uur 's avonds tot 6 uur 's ochtends. Verder riep Christiani de bevolking op om binnenshuis te blijven en wanneer er geklopt zou worden niet open te doen, daar de terroristen zouden proberen bij de bevolking om hulp en levensmiddelen te vragen. Laat op de avond kon de bevolking via nummer 123 de Canada Nacional bellen, om haar mening te uiten. Steeds weer werd geëist dat de "verantwoordelijke kopstukken" genoemd zouden worden, om hen op de Plaza Civica voor de kathedraal en public te kunnen liquideren (genoemd werden de namen Edgar Pallacios, bisschop Medardo Gomez, Guillermo Ungo en Zamora).

Parallel met deze gebeurtenissen riepen FMLN en UNTS op tot een nationale algemene- en transportstaking vanaf maandag. Maandag durfden wij voor het eerst weer de straat op, richting binnenstad. De normaal gesproken overvolle straten waren leeg, er reden geen bussen, er waren geen mensen te zien, verschillende winkels, benzinstations, banken etc. waren gesloten. Af en toe zag men een auto met een witte vlag door de stad rijden. Vanaf maandag was het onze taak om Edgar Pallacios, zijn vrouw en bisschop Medardo Gomez, op hun wegen en afspraken te begeleiden, om hen "begeleidingsbescherming" te bieden, omdat zij bij de doodseskaders en

bij het leger bovenaan de dodenlijst staan.

De hele maandag was, vooral uit het noorden en zuiden, heftig strijdrumoor te horen. De rookwolken uit de richting van de universiteit waren nog steeds te zien. Ooggetuigen vertelden ons maandag dat het leger op zaterdag met veel geweld het universiteitsterrein was binnengedrongen, het gebouw van de mediese fakulteit in brand gestoken hadden en minstens 12 studenten met geweld hadden weggesleept.

Maandagmiddag reden wij weer naar onze slaapplek (uit veiligheidsoverwegingen moesten wij permanent van verblijfplaats wisselen, omdat de jacht geopend scheen te zijn op enerzijds ongewenste buitenlandse getuigen en anderzijds de kopstukken van de partijen, de kerken en de volksorganisaties), door een uitgestorven hoofdstad. De enigen die we tegenkwamen waren soldaten die of controleposten hadden gebouwd of werden overgeplaatst naar gebieden buiten de stad, met burgervrachtwagens. Onderweg ontdekten we een geopende levensmiddelenwinkel, waar we water en wat levensmiddelen wilden kopen omdat ook bij ons, sinds zaterdagavond, de water- en stroomtoevoer was uitgevallen. Niet alleen in deze winkel was geen drinkwater meer te krijgen. 's Morgens waren we in een groot winkelcentrum voor de midden- en bovenlaag van de bevolking. Daar was een grote supermarkt geopend, waar voor rijen van zeker 100 mensen stonden, om te hamsteren. Dit was voor ons het teken dat zelfs de middenklasse de ernst van de situatie had ingezien en niet meer op de ARENA-regering vertrouwde. Dinsdag 14.11 reden wij, zoals iedere ochtend deze week, naar de plaats waar Edgar Pallacios en Medardo Gomez overnachtten (hun eigen woningen konden zij uit veiligheidsoverwegingen, sinds

het begin van het offensief, niet meer betreden). Daarna reden wij met Edgar Pallacios naar het aartsbisdom om daar met andere leden van de CPDN te discussiëren.

Voor mij zeer schokkende feiten: Toen wij bij het aartsbisdom aankwamen ontmoetten wij Isabel Guevara, die zaterdag nog voor de CPDN op het podium gezeten had. Zij vertelde ons dat woensdag, in de ochtend, de Policia Nacional haar huis was binnengedrongen, op zoek naar haar. Haar man en 2 kinderen waren op dat moment thuis. Toen de Policia haar niet aantrof, roofden zij de waardevolle spullen en namen haar man mee, die tot op de dag van vandaag wordt vastgehouden.

Aan de andere kant maakten wij de vertwijfelde pogingen mee van de CPDN-leden en van de mensen van de onafhankelijke mensenrechtenorganisatie CDH, om een plek te vinden waar ze elkaar kunnen ontmoeten om concepten uit te werken.

Dezelfde middag reden wij met Edgar Pallacios naar de franse ambassade, om via hen (als ook andere Europese ambassades) als onderhandelaar in gesprek te komen met regering en leger. Enerzijds wilde men een dialoog met de regering en anderzijds ging het er om een wapenstilstand te eisen. Op deze middag begonnen de zware bombardementen op de noordelijke wijken Zacamil en Mejicanos. Het probleem was de hele tijd om aan nieuwsberichten te komen. Dat was bijna onmogelijk. Via radio en TV kwam alleen gecensureerde legerpropaganda en men wist ook helemaal niet wat er in de rest van het land gebeurde. Ik had het gevoel van totale machteloosheid en hulpeloosheid: a) gebrek aan informatie; b) datgene wat we te horen kregen was allemaal zo verschrikkelijk gruwelijk.

's Middags probeerde de rest van de CPDN in hotel Camino Real een perskonferentie te geven om enerzijds de repressie aan te kaarten en anderzijds de dialoog te eisen.

Tegelijkertijd kondigde het FMLN aan, via Radio Farabundo Marti die 's ochtends tussen 7 en 8 goed te ontvangen was, dat ze onderhandelingen met de regering wilde en ook een staakt-het-vuren, zodat de doden en gewonden, uit, het door militairen hermetisch afgesloten woongebied, getransporteerd konden worden. De staatspers benadrukte steeds weer dat zij de controle over de gevechten hadden en dat de FMLN overwonnen is.

Woensdag 15-11-'89: Zoals gewoonlijk 's morgens de rit door de nog steeds lege straten naar de ontmoetingsplaats. Het was duidelijk dat wij een overzicht moesten proberen te krijgen, over de situatie van de verschillende "refugios", de toevluchtsoorden voor de burgerbevolking. De situatie werd steeds rampzaliger. Aan de ene kant de steeds aanhoudende bombardementen, aan de andere kant, met name in de stadsdelen waar zwaar gevechten wordt, het volledige gebrek aan water en levensmiddelen, de doden en de gewonden in deze gebieden... Zo reden wij 's ochtends door de stad om enkele kerken te bezoeken, om een beeld te schetsen van de situatie. Op weg een paar keer opgehouden door de wegversperringen van het leger. Uiteindelijk kwamen wij aan bij de grenzen van de woonwijken San Jacinto en Santa Martha, waar zwaar gevechten was. De wijken waren volledig afgesloten door het leger. Tegelijkertijd werd de FMLN door propagandastemmen van het leger opgeroepen de wijk te verlaten. Vijf minuten later begonnen de militairen met het beschieten van de wijken.

Wij hebben 's middags geprobeerd om een vrachtwagen te vinden, om de levensmiddelen die we bij elkaar gescharreld hadden, naar de vluchtelingen-opvang te brengen. Onderwijl reden we langs het gebouw van COMADRES, dat op dat moment door de Policia Hazienda leeggeruimd werd. Leeggeruimd betekent hier niet alleen het weg halen van alle akten en papieren, maar ook (zoals wij dat daar zagen) van de gehele inventaris, inclusief de wastafels, en het stukslaan van alle ruiten, zodat er slechts een ruïne overbleef.

Die middag begon de regering doelgericht het offensief tegen de kerken en refugios. De kerkgemeente "Madre de las pobres", in Zacamil, werd doelgericht gebombardeerd en brandde af. Deze kerk werd gekenmerkt, zoals alle plaatsen waar zich vluchtelingen bevinden, door witte vlaggen en houten kruizen. Hoeveel doden er bij deze aanval gevallen zijn, is tot op de dag van vandaag niet

duidelijk. Verder werd de kerk San Roque door militairen omsingeld. Later drongen zij de kerk met grof geweld binnen en ontvoerden Padre Pedro en enkele burgers. Over hun lot is nog steeds niets bekend. Wat nog belangrijk is om in dit kader te vermelden, is dat er in de wijken in het noorden van de stad, waar zwaar gevechten wordt, een uitgaansverbod (24-uurs) van kracht is, zodat de burgerbevolking voortdurend blootgesteld is aan de gruweldaden van de militairen.

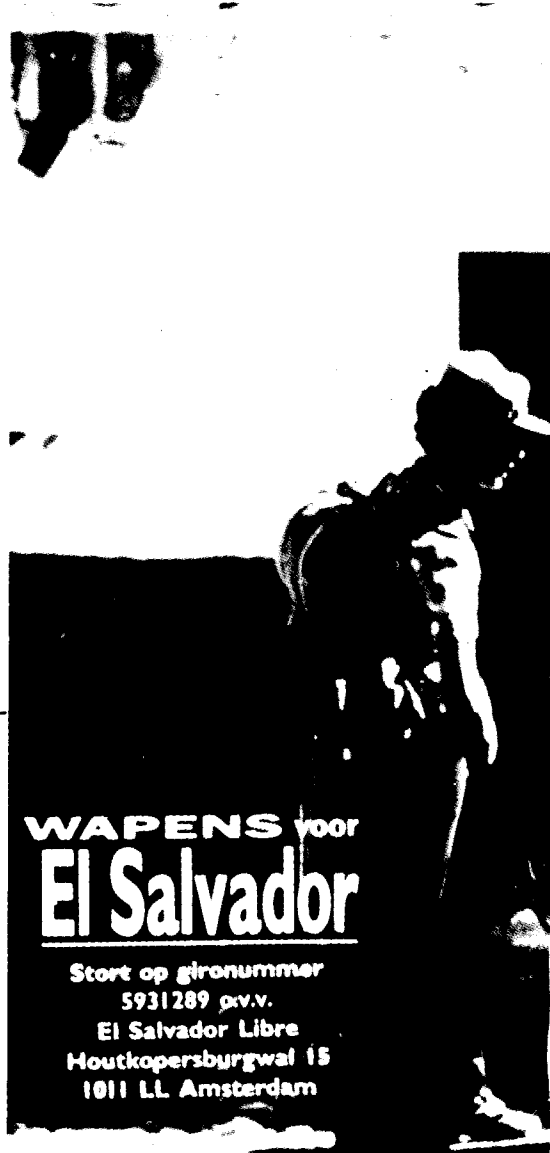
In de namiddag, voor het uitgaansverbod, teruggekeerd in het huis: Kort nadat het donker werd, werd er gebeld (gelukkig functioneerd de telefoon bijna de hele tijd); de regering was begonnen met het bombarderen van de wijk Soyapango. Machteloos namen we het nieuws aan. Op dit tijdstip wisten we echter nog niet dat dit de nacht van de absolute terreur zou worden (als het überhaupt mogelijk is om hier in absolute te spreken). Omdat we in een huis op de heuvel zaten, hadden we goed uitzicht over de hele binnenstad en het noorden van de stad. er vlogen vliegtuigen en helikopters, die alles wat mogelijk was bombardeerden en beschoten. In deze nacht werden ook fosforbommen gegooid, dat konden wij zien, omdat fosforbommen een speciale rookontwikkeling kennen. Verder zagen wij vanuit de helikopters rode lichtflitsen. Dit werd ons de volgende dag uitgelegd: ieder twintigste schot van een mitrailleurssalvo is gekenmerkt door een lichtkogel, zodat het leger het te beschieten gebied goed kan zien. Met deze soort van munitie kan men ter grote van een voetbalveld, binnen twee minuten, alles, op tien centimeter nauwkeurig, doorzeven. In deze nacht was op geen enkele manier aan slaap te denken. Steeds de schoten en explosies, het geluid van vliegtuigen vlak over de daken, de lichtkogels aan de hemel.

Donderdag 16-11-'89: Al gelijk 's ochtends op onze gebruikelijke rit naar de ontmoetingsplaats, vielen ons de vele vluchtende mensen op (de bombardementen gingen de hele dag door). Groepen mensen met witte vlaggen en het hoognodige wat men kon meenemen, dwaalden doelloos in de straten. Voortdurend sirenes van de ambulances. Veel rookwolken in de stad (in die nacht werden in

Zacamil hele woonblokken in as gelegd). Wij ontmoetten Edgar

Pallacios en Medardo Gomez, die de afgelopen nacht een hartaanval had gehad. Zij verkeerden in volledige konsternatie, zij hadden net gehoord over de moord op zes Jesuïten en twee vrouwen, op het terrein van de katholieke universiteit UCA. Geschokt door dit bericht, en door het feit dat nu absoluut duidelijk was hoeveel gevaar deze twee mensen liepen, probeerden we een concept voor onze dagindeling te maken. Ik

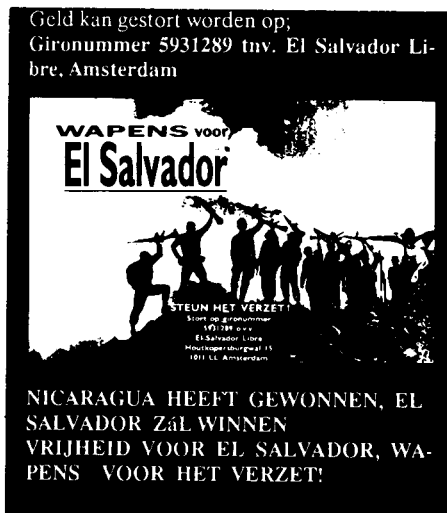
geloof dat het niet nodig is om in te gaan op de namen en gebeurtenissen van dit bloedbad. Het is door de media hier ook opgenomen. Nog één punt ter informatie: het terrein van de UCA was sinds woensdag 15-11 door pelotons van de eerste infanteriebrigade afgegrensd. 's Morgens om 2.00 uur drongen 30-40 zwaarbewapende mannen, in uniform, het terrein binnen, om de beestachtige moord te begaan. Daarna reden soldaten van de eerste infanteriebrigade in vrachtwagen door de stad, om via luidsprekers over hun daad op te scheppen. Zij hadden "die zes Jesuïten vermoord en nu waren de kommunistiese zwijnen aan de beurt". Op TV-kanaal 12 zag men om 9.00 uur de vreselijke beelden, de lijken lagen onbedekt in de tuin. Bij een lijk zag men naast het hoofd de hersenen liggen. Een buitenmuur zag rood van het bloed. Alle lijken waren afschuwelijk toegetakeld... Ik geloof dat deze beschrijving voldoende is voor gevoelige zieltjes!

**WAPENS voor
El Salvador**

Stort op gironummer
5931289 p.v.v.
El Salvador Libre
Houtkopersburgwal 15
1011 LL Amsterdam

Geld kan gestort worden op;
Gironummer 5931289 tnv. El Salvador Li-
bre, Amsterdam

Business as usual: het andere werk moest natuurlijk ook gedaan worden. Dus eerst maar weer naar het aartsbisdom, om daar met de aanwezigen het werk te koördineren en om te proberen aan nieuws en informatie te komen. Vanaf dit moment was het aartsbisdom uit veiligheidsoverwegingen gesloten. Zelfs wij hadden de grootste moeite om binnen te komen, ondanks dat wij goed bekend waren.

Aansluitend een rit naar de Bodega om daar meer levensmiddelen voor de refugios bij elkaar te scharrelen. Steeds weer kwamen we duizenden mensen tegen in de stad, te voet, op de vlucht, terwijl de vliegtuigen rondvlogen en de mensen beschoten.

Op deze dag moesten wij onze slaapplek weer wisselen, daar het oude huis onveilig geworden was, vanwege een nieuwe represiegolf. Dus weer een ander huis in de stad, vlak bij de universiteit in het noorden van de stad.

Vlak voor het uitgaansverbod aangekomen. Om 18.30 uur bereikte ons het bericht dat die middag om 17.00 uur de lutherse kerk door militairen was omsingeld en afgesloten. De namen van diegenen die bij deze aanval waren gearresteerd, werden aan ons doorgegeven. Daarvoor echter eerst een ander plaatje: In de namiddag, terwijl wij onderweg waren voor boodschappen, kwamen we langs het gebouw van de vrouwenorganisatie FECMAFEM en zagen hoe daar het gebouw leeggeruimd werd door de Policia Hacienda, op dezelfde manier als de vorige dag bij COMADRES.

Zo zaten wij in het huis, dat eigendom is van één van de gearresteerde personen, met circa tien Salvadorianen (die hun huis uit veiligheidsoverwegingen hadden moeten verlaten).

In de val. We wisten dat zes Duitsers, zes andere buitenlanders en drie Salvadorianen, waaronder één vrouw die in de laatste maand van haar zwangerschap is, door de politie gearresteerd waren. We moesten er dus rekening mee houden, dat de militairen ieder

ogenblik in het huis konden binnen vallen om het te doorzoeken. Tegelijkertijd beschoot een helikopter het universiteitsterrein, op twintig meter afstand van het huis. De kamers van het huis werden fel verlicht door de schoten uit de helikopter. Op een of andere manier ging ook deze nacht voorbij.

Direkt de volgende ochtend evakueerden wij de Salvadorianen naar andere huizen, er waren simpelweg geen veilige panden meer. We grepen onze bagage om het elders te deponeren, we ontmoetten elkaar om naar de duitse ambassade te gaan, in verband met de gearresteerden. We moesten wachten tot iets voor negenen (16.00 uur onze tijd), omdat een personeelslid van de ambassade ons meedeelde, dat zij moesten wachten op aanwijzingen van een ander ministerie, voordat zij naar de politie konden gaan. Vanaf 11.00 uur konden we proberen telefonies om informatie te vragen. Daarna zijn we naar Medardo Gomez gegaan, die onder "begeleidingsbescherming" van de internationale pers een poging wilde wagen, om een kerkdienst te houden in zijn kerk, waar immers de arrestaties hadden plaatsgevonden. De militairen hielden de kerk nog steeds afgegrensd en de lutherse bisschop werd de toegang tot zijn kerk ontzegd. Ondertussen bevonden zich echter nog steeds meer dan 200 vluchtelingen, waaronder gewonden, in de kerk en niemand kon uitsluitel geven over wat er met hen zou gaan gebeuren.

Na een paar mislukte pogingen om de ambassade te bellen, reden we er uiteindelijk zelf maar weer naar toe. De eerste sekretaris van de ambassade kwam net terug van de politie en wist ons mee te delen dat de gearresteerde Duitsers op zaterdagochtend 18-11 zouden worden vrijgelaten. Ondertussen werden ze echter verhoord, omdat hen ten laste gelegd werd, dat zij actief, met gebruik van wapens, hadden deelgenomen aan het offensief. Daarbij moet gezegd worden dat deze personen zich vanaf zaterdag 11-11 in de kerk bevonden, als een soort van beschermings-bewaking.

Intussen werd ons door de duitse ambassade op het hart gedrukt, dat we het land moesten verlaten, omdat de ambassade niets voor ons zou kunnen doen in het geval dat wij gearresteerd zouden worden. Zij waren volledig overbelast. Omdat wij ongewenste ooggetuigen zijn, was het zaak ook de Salvadorianen nog eens op het hart te drukken dat er voor ons geen enkele speelruimte meer bestond. Vooral omdat onze visa al geruime tijd waren verlopen en het nu van groot belang was, dat wij met ons materiaal het land vrij zouden kunnen verlaten, om vanuit het buitenland ondersteunend publiciteitswerk te kunnen verrichten en om zo hulp voor de burgerbe-

volking te organiseren.

Ondertussen hoorden wij dat de vluchtelingen uit de VS en Canada, die in de lutherse kerk gevangen gehouden werden, onder druk van de respektievelijke ambassades waren vrijgelaten. Wij hebben gelijk de duitse ambassade gewaar-schuwd, zodat zij nogmaals moesten proberen de duitse gevangenen vrij te krijgen, wat uiteindelijk gelukt is.

Na een hekties afscheid en vol vertwijfelde treurigheid gingen we met een taxi naar het vliegveld, om het vliegtuig naar Guatamala te nemen. Onze laatste indruk en de laatste belevenis: op het vliegveld stonden 16 à 17 vliegtuigen, er werden nieuwe loopgraven aangelegd en een enorme hoeveelheid zwaar bewapende soldaten was te zien.

26-11-'89

**VRIJHEID VOOR
EL SALVADOR**

**ST
HE
VERZET**

RAMA II

Reactie op stuk Zwarte 39 over
Bouwploeg naar Rama voor een
vrouwenhuis voor de
A.M.N.L.A.E.

Dit stukje is gedeeltelijk een
reactie op het stukje dat in de
Zwarte nr. 39 stond, maar
vooral als aanleiding om meer
te vertellen over de bouwbriga-
de, Rama II, en voorzover we
op de hoogte zijn: over de
AMNLAE, Zaterdag 19 november
was er een benefiet in de
Blauwe Aanslag, we hadden ge-
hoopt dat er een druk bezochte
en verhelderende discussie
gevoerd zou worden, maar dat
gebeurde niet. De kernvragen
bleven in de lucht hangen en
er blijkt weinig bekend te
zijn over de strijd van vrou-
wen en de AMNLAE in Nicaragua.
Het was ook jammer dat Mayra
(die over vrouwen in Nicaragua
vertelde), niet veel duidelij-
kheid kon geven m.b.t. de
ontwikkelingen binnen de
AMNLAE de laatste tijd.

I OVER DE BOUWBRIGADE

In feite is de beslissing om
in Rama een vrouwenhuis te
gaan bouwen, geen duidelijke
keuze voor de AMNLAE geweest.
De voorbereidingsgroep (die
zoals andere brigades gedeel-
telijk uit vorige brigades is
voortgekomen) wist al dat ze
iets in de vijfde regio zou
gaan bouwen, voor duidelijk
was wat.

Er was namelijk voor gekozen
daar te werken waar het het
hardst nodig is: in oorlogs-
gebied, en dat is de vijfde
regio waarin Rama ligt. Toen 2
mensen van de voorberei-
dingsgroep daar van de zomer
waren, werd ze door vrouwen
van de AMNLAE-afdeling Rama
het plan voor gelegd een
vrouwenhuis te bouwen. Op dit
moment is er helemaal niets
voor vrouwen in Rama. Voor de
orkaan was er wel een vrouwen-
huis, ook van de AMNLAE, de
enige georganiseerde vrouwen-
groep daar. Zoals te ver-
wachten kwam een nieuw te
bouwen vrouwenhuis niet op de
prioriteitenlijst van uit te
voeren projecten voor.

In nauwe samenwerking met de
vrouwen die het huis gaan
runnen zijn de plannen uit-
gewerkt. Het huis zal worden
gebouwd samen met 5 Nicara-
guaanse vrouwen, die op deze
manier meer bouwkennis en
ervaring opdoen.

II KORTE GESCHIEDENIS VAN DE A.M.N.L.A.E.

"La problematica nacional"

De AMNLAE is de oudste vrou-
wenorganisatie in Nicaragua.
Voor juli '79 heette ze
AMPRONAC (Asociacion de
Mujeres Ante la Problematica
Nacional). AMPRONAC werd
opgericht in 1977 door 60
Sandinistische vrouwen. Hun
doelstelling was de verbe-
tering van de situatie van de
gehele Nicaraguaanse bevol-
king. Door in actie te komen
tegen de misdaden van de
Guardia Nacional, werden ze
direct gekonfronteerd met hun
geweldplegingen. In maart '78
organiseerde de AMPRONAC een
"week van de Nicaraguaanse
vrouw", er werd opgeroepen
deel te nemen aan de strijd
voor een vrij land, want vol-
gens de AMPRONAC betekende een
gelijk aandeel van vrouwen in
de strijd in de opbouw van het
land, gelijkheid van sekse.
De organisatie groeide en
radikaliseerde. In april '78
begon een konflikt tussen
vrouwen die van de AMPRONAC
een massa-organisatie wilden
maken en de "bourgeois"-vrou-
wen, die wel de fouten van het
systeem wilden veranderen,
maar niet het systeem zelf. In
juli '78 werd het: de georga-
niseerde participatie van
vrouwen in de nationale
strijd. Bij het offensief van
het FSLN in september '78
waren veel vrouwen actief. In
de laatste fase van de strijd
voor de contra-aanval van de
Guardia Nacional namen vooral
jonge vrouwen de wapens. Veel
vrouwen werden gevangen geno-
men en gemarteld, van de
AMPRONAC was nog maar een
kleine kern over, die zich
voegde bij de Movimiento
Pueblo Unido (het verenigd
oppositiefront). Nu kwam de
vrouwenbevrijding op de tweede
plaats en was alleen de be-
vrijding van de dictatuur
belangrijk. In juli '79 be-
stond 30% van de guerrilla
uiteindelijk uit vrouwen.

Vooraf op het organisatories
vlak waren vrouwen erg belang-
rijk, m.n. in wijkcentra (de
huidige Comités de Defenca
Sandinista), ze zetten illegale
klinieken op, maakten molotovs
en kontaktbommen. Zo heeft de
AMPRONAC een belangrijke rol
gespeeld in de strijd die in
juli '79 uiteindelijk tot de
overwinning leidde.

"Luisa Amanda Espinoza"

Vanaf september '79 ging de
AMPRONAC AMNLAE heten: Asoc-
iacion de Mujeres Nicara-
gueses "Luisa Amanda Espi-
noza", naar de eerste vrou-
welijke strijdster van het
FSLN, die in 1970 in de vrij-
heidsoorlog is gestorven, als
symbool voor de verbreking van
de traditionele vrouwenrol.
In januari '80 werden in het
eerste AMNLAE-pamflet de doel-
stellingen weergegeven. Ten
eerste: consolidatie van de
revolutie (een algehele inte-
gratie van vrouwen in de maat-
schappij, gelijke rechten kun-
nen alleen bereikt worden met
behulp van de Sandinistische
revolutie) en verder verbe-
tering van de politieke,
ideologische, kulturele en
techniese ontwikkeling van
vrouwen, meer waardering van
het huishoudelijk werk en meer
crèches; strijd tegen de onge-
lijkheid van vrouwen in de
ekonomie, de politiek, de
rechtspraak en de ideologie.
In de beginjaren na de revo-
lutie was vrouwenstrijd niet
van primair belang voor de
AMNLAE, productie-vermeer-
dering, alfabetisering, de
gezondheidszorg hadden prio-
riteit. De gedachte van de
AMNLAE was, dat taken die
vrouwen voor het algemeen
belang doen, ook het belang
van vrouwen dienen.
In het najaar van 1983 kwam de
AMNLAE met een nieuw program-
ma, waarin vrouwen niet meer
werden gezien als strijdsters,
maar als de ondersteunsters
van gemobiliseerde mannen en
hun familie, dit terwijl in
Nicaragua 60% van de gezinnen
uit alleenstaande vrouwen met
kinderen bestaat! Reden
hiervoor was dat het FSLN de
nationale eenheid wilde bena-
drukken in verband met de
aanvallen van de VS. "Er was
geen plaats en tijd voor
interne onenigheden". In 1985

vonden er in de AMNLAE nieuwe veranderingen plaats. Ze kwam met 9 eisen voor de grondwet o.a.: Garantie op algehele gelijkheid tussen mannen en vrouwen en kondities scheppen om dit te verwezenlijken; uitdrukkingen van machismo moeten gestraft worden; positieve discriminatie van vrouwen bij sollicitaties en beroepsopleidingen; gelijke rechten en plichten voor mannen en vrouwen ten aanzien van het huishoudelijk werk en de opvoeding van kinderen; garantie van rechten van vrouwen om huizen, grond en bestaansmiddelen te bezitten en legalisatie van abortus.

In de loop der tijd heeft de AMNLAE mn. de wetgeving behoorlijk weten te beïnvloeden: in de grondwet zijn "de rechten van de vrouw" opgenomen, absolute gelijkheid tussen man en vrouw en een aantal artikelen ten bate van vrouwenbelangen. Er is een basis gelegd voor latere wetten tegen vrouwenmishandeling en, in '89, voor legalisatie van abortus, dit worden voorbereidingen genoemd om abortus uit het strafrecht te halen. Nicaragua heeft sinds '88 een echtscheidingswet die echtscheiding op aanvraag van 1

van beide partijen mogelijk maakt (in andere Latijns-Amerikaanse landen kan vaak alleen de man dat). In '79 werd het verboden vrouwen te gebruiken als handels- of reclameobject. Verbeterde wetjes hoeven niet veel te betekenen. Een hoop dingen zijn onduidelijk en "absolute gelijkheid tussen man en vrouw" klinkt veel te mooi. Wat betekent dat in de praktijk? Het is moeilijk in te schatten in hoeverre het grote optimisme over maatregelen tegen vrouwenmishandeling en voor abortus terecht is. De in 1985 door de AMNLAE opgerichte vrouwenrechtsburo's, die gratis juridische, sociale en psychische hulp aan vrouwen geven, zetten zich er voor in dat vrouwen daadwerkelijk iets aan de veranderingen kunnen hebben. Deze rechtsburo's dienen zelf ook wetsvoorstellen in en ze geven voorlichting en informatie. Ze hebben ervoor gezorgd dat de omvang van vrouwenmishandeling en de omvang van levensgevaarlijke, clandestiene, breinaaldenpraktijken (abortus) in Nicaragua duidelijk is geworden. Er zijn ruzies geweest tussen AMNLAE en een aantal (wel bij de AMNLAE aange-

sloten) vrouwen van de rechtsburo's, die een radikaler standpunt (m.b.t. abortus, mishandeling en seksualiteit) innamen. Sommige rechtsburo's zijn zelfstandig geworden, anderen werken nauw met de AMNLAE samen, in de vrouwenhuizen bv. De AMNLAE heeft er (mede) voor gezorgd dat er binnen vakbonden en belangenorganisaties vrouwensecties zijn, die met elkaar elke maand regionaal overleggen en plannen maken. Zo heeft de landbouworganisatie UNAG bijvoorbeeld samen met Cihuatlampa, de in het Zwarte-stukje aangehaalde vrouwen-theatergroep, projecten georganiseerd over vrouwenmishandeling. De AMNLAE stimuleerde vrouwen deel te nemen aan verschillende activiteiten: In basiscomitees, opleidingen, landbouwkoöperaties, vrijwillige koffie- en bonenplukbrigades, produktiekollektieven en op militair gebied (Nicaragua is nog steeds in oorlog). De AMNLAE organiseerde gezondheidscampagnes en publiceerde het vrouwen tijdschrift "Somos" (dat door gebrek aan papier vaak niet verscheen). De AMNLAE benadrukte vooral het uitoefenen van produktieve taken door vrouwen, wat meer waardering voor huishoudelijk werk niet ten goede kwam. Er is erg veel gedaan voor het opzetten van crèches, maar vanwege de slechte economische situatie is het moeilijk het aantal crèches uit te breiden. De AMNLAE is een grote, overkoepelende organisatie, en dus log. Ze verschilt per regio en per stad. Samenwerking tussen groepen die er onderdeel van zijn en autonome groepen blijkt in de praktijk absoluut niet uitgesloten te zijn. Breder en laagdrempeliger betekent meestal niet radikaler. Grootschalige vormingscursussen, scholingsbijeenkomsten en alfabetiseringscampagnes hebben wel de eerste aanzetten gegeven voor vrouwen om bewuster en mondiger te worden. In een land vol machismo en katholisisme heeft het belangrijke voordelen voor een vrouw, die thuis mishandeld wordt, als ze naar een vrouwenhuis kan gaan, waar ook "onschuldige" activiteiten als naaikursussen gegeven worden. Ook seksualiteit is net als abortus een gevoelig onderwerp. Er zijn ongetwijfeld potten in de AMNLAE aktief, maar er zijn nog geen berichten die aantonen dat het vanuit de AMNLAE niet doodgezwegen wordt. De funeste opvatting bestaat nog steeds dat er sinds de revolutie geen homosexualiteit meer voorkomt. Toch is de situatie in Nicaragua heel anders dan in bv.

Cuba, dat bekend staat om zijn beroerde houding t.o.v. potten en flikkers. In Managua is een zeer actieve Sandinistische potten- en flikkergroep (waarbinnen de revolutie trouwens prioriteit heeft), ook in Managua is een vrouwenhuis waar potten zich sinds kort heel duidelijk organiseren (zie bv. Scheluw 2 over potten en flikkers in Nicaragua).

VOL VERWACHTING

Het is niet ten onrechte dat abortus zo belangrijk wordt gevonden. In Nicaragua is klandisiene abortus tweede doodsoorzaak onder vrouwen!!! Veel vrouwen die zelf een abortus hebben gehad spreken zich uit tegen abortus, om zich-zelf niet "verdacht" te maken. Dat in deze situatie hoognodig verandering moet komen, is duidelijk. Meer pressie om abortus uit de taboesfeer te halen lijkt me zeer noodzakelijk.

In de AMNLAE zijn over abortus de afgelopen jaren heftige discussies gevoerd. Dit heeft ervoor gezorgd dat de strijd voor abortus nu een prioriteit is geworden (aan voorlichting over geboortebeperving wordt al langer veel aandacht besteed). Ook onder druk van de AMNLAE is de abortuswetgeving veranderd, maar het is nog steeds illegaal, al wordt er in de praktijk soepeler(?) mee om gegaan. Er zijn ook berichten dat de AMNLAE i.v.m. de komende verkiezingen gas terug heeft genomen m.b.t. abortus, omdat het FSLN niet het gevaar zou mogen lopen voor "kindermoordenaars" uitgemaakt te worden. Onder Somoza stond op abortus zonder meer vervolging en gevangenisstraf, het FSLN maakt hierin geen erg revolutionaire keuzes. Het katholicisme heeft grote invloed in Nicaragua. Het blad "Somos" van de AMNLAE drukt naast allerlei andere onderwerpen (afgewisseld met bv. schoonheidstips) ook een paginagrote reclame voor de heilige maagd Maria af, vol blijdschap en verwachting voor het kindeke J..

In Managua is een onafhankelijk vrouwen centrum, waar ook abortus gedaan wordt. Nogal wat organisaties in het buitenland zijn zeer enthousiast over dit project, ook omdat het autonoom is en politiek minder gevoelig ligt (vaak is een voorwaarde voor steun dat het project niet Frente-gebonden mag zijn) Dit vrouwen centrum, "Ixchen" laat de vrouw zelf beslissen, zoals het hoort. De ontwikkelingen binnen de AMNLAE geven de hoop, dat dit in de toekomst voor meer dan een kleine groep vrouwen mogelijk wordt. N.a.v.

het bijwonen van de vierde Latijns-Amerikaanse vrouwenkonferentie in '87 is de AMNLAE "tot een heroverweging van de prioriteiten en gedegen zelfkritiek gekomen".

"Movimiento"

De leus van de AMNLAE bij haar 10-jarig bestaan was "juntos en todo", samen in alles (oftewel alles samen met mannen?). Na 11 jaar besloot de AMNLAE van naam te veranderen: MOLAE (Movimiento de Mujeres Luisa Amanda Espinoza), om aan te geven dat het gaat om een grondhouding en niet om lidmaatschap, de beweging ziet zich niet als doel op zich, maar als middel om sterker te staan in de strijd tegen machismo, het hoofddoel van de organisatie. De MOLAE stelt anders dan de AMNLAE als eerste eis openbaar aan de orde dat abortus uit het wetboek van strafrecht moet en dat voorbehoedsmiddelen deel moeten uitmaken van het minimumpakket goedkope artikelen.

Aan de ene kant wordt de MOLAE gezien als een duidelijke stap op weg naar een onafhankelijker, brede en laagdrempelige vrouwenbeweging. Van de andere kant schijnt die naamsverandering weer te zijn teruggedraaid, en wordt het nu "Movimiento AMNLAE" genoemd, maar er is wel degelijk sprake van een nieuwe koers. De informatie hierover is niet erg duidelijk en soms tegenstrijdig. Dit stuk is natuurlijk ook niet volledig. Het is echter wel genoeg om te stellen dat de AMNLAE volop in beweging is en voor heel veel vrouwen minstens een eerste stap in de richting van meer zelfbeschikking. Hoezo een stap terug?

De kritiek die in het stukje in de Zwarte 39 naar voren komt, is gedeeltelijk achterhaald, en klopt gedeeltelijk gewoon niet, zoals uit het vorige stukje blijkt maar de algemene kritiek op de AMNLAE is volgens mij deels terecht.

Het feit dat die kritiek (indirect) van vrouwen uit Nicaragua afkomstig is, maakt duidelijk dat je de verschillende opvattingen over vrouwenstrijd niet alleen kunt afschuiven op de tegenstelling

Westers -niet Westers feminisme. Zowel binnen/tussen vrouwengroepen hier als binnen/tussen vrouwengroepen daar, is het een oude discussie, in hoeverre het je eerst en vooral plaatsen in gemengd revolutionair of radikaal-links verband, ten koste gaat van zelfbepaalde vrouwenstrijd. Vaak viel dit gemakkelijker theoreties/ideologies te rijmen dan in de praktijk, in concrete keuzes. Dit betekent m.i. echter helemaal niet dat je de (in dit geval) Nicaraguaanse context maar helemaal buiten beschouwing kunt laten!! Er is sinds de revolutie in '79

alles aan gedaan om ervoor te zorgen dat het land weinig kans kreeg revolutionaire idealen in praktijk om te zetten. Het is wel erg gemakkelijk om dat van hieruit terzijde te schuiven. Tijdens en vlak na een revolutie worden er (m.n. van hieruit) hartstochtelijk alle hoop en idealen op geprojecteerd. Na verloop van tijd ontuchttert de realiteit de overwinningsroes en moet het land roeien met de riemen die het heeft. De te hooggespannen verwachtingen blijken tegen te vallen: Nicaragua is ook maar van deze wereld. Teleurstelling alom.

Dat er brigades zijn blijven gaan is terugvechten tegen de uitputtingsslag van de contra's en de internationale hetze, om elke poging de revolutie gestalte te geven en te ontwikkelen bij voorbaat onmogelijk te maken. Die oorlog vergt van de Nicaraguanen heel wat meer (idealities) uithoudingsvermogen en strijdbaarheid dan van ons. Wat men in Nicaragua desondanks van de grond heeft weten te krijgen is veel. Maar waarschijnlijk is dit dan ook de kernvraag: vind je dat wat er in Nicaragua gebeurt genoeg de moeite waard om die kritiek in iets opbouwends om te zetten of niet?

De revolutie heeft voor het eerst in de geschiedenis van Nicaragua een vrouwenbeweging mogelijk gemaakt. Deze vrouwenstrijd kan niet zonder meer vergeleken worden met die in andere landen, je moet rekening houden met de situatie in hun land en met de verschillen in (de lengte van) hun geschiedenis. In veel bevrijdingsbewegingen was en is feminisme een vies woord, dat vooral geassocieerd wordt met elitaire of luxe-problemen van bourgeoisie-dames. Dit wil nog niet zeggen dat (delen van) de vrouwenbeweging in andere landen daarmee zalig zijn verklaard en als lichtend

voorbeeld zouden moeten dienen (zie stukje Zwarte). In Nicaragua zijn niet voor niets meer vrouwen dan mannen een actieve basis van de revolutie. M.n. zij zijn rechtstreeks gebaat bij bv. betere gezondheidszorg en alfabetiseringscampagnes (hierover wordt trouwens wel heel gemakkelijk laatdunkend gedaan).

-In welke revolutionaire strijd zie je dat feminisme van meet af aan werkelijk een wezenlijke rol speelt?

-In welke vrouwenbewegingen zie je dat feminisme hand in hand gaat met revolutionaire strijd?

(In Mexico, Argentinië of Uruguay(!)?).

Om dichter bij huis te komen: een slechte grap in dit verband is dat het feministische blad Opzij onlangs Violetta Chamorro feliciteerde met haar verkiezing tot voorzitter van de UNO (het door de VS. met voor het buitenland ongekend

veel geld en openheid gesteunde oppositie blok van 14 partijen).

Wat geschiedenis: het is nog maar 20 jaar geleden dat de mannen in de begintijd de touwtjes in Dolle Mina in handen hadden, terwijl hier toch niet eerst de revolutie bevochten was. Die (populaire en toch feministiese) klup heeft voor veel vrouwen veel in gang gezet (pas nadat de mannen er uit waren gegooid natuurlijk), maar dat lijkt nu meer een ludiek fossiel. We realiseren ons niet meer hoe belangrijk dit soort groepen geweest is voor waar we nu zijn. Nog lang na die tijd knalden vrouwengroepen om de haverklap uit elkaar om het "probleem" potten, die het onbevelekte imago van de (vooral niet-vooroordelen bevestigende) feministe te veel zouden kunnen bevleken. Dit heeft m.b.t. b.v. de AMNLAE niets te maken met pre-histories, maar wel met bewustzijn van je eigen geschie-

denis. We zijn niet begonnen waar we nu zijn. Vrouwenstrijd is overal een voortdurende strijd (of zou het moeten zijn: vergelijk anti-abortus ontwikkelingen in de VS en West-Europa).

Voor bijna iedereen in de brigade is de eerste reden om te gaan vooral Nicaragua, voor mij voegt het feit dat we er een vrouwenhuis gaan bouwen veel toe aan de betekenis van de brigade, het is meer verbonden met waar ik hier mee bezig ben. Wat niet wil zeggen dat ik ze daar wil vertellen hoe ze het moeten doen. Er is duidelijk een verschil tussen wat we hier doen en wat we daar (denken te) doen en wat we daar willen steunen. (Of zie je aardbeien plukken in de Betuwe als politiek inhoudelijke ondersteuning van Lubbers en Co en het kapitalisme in het algemeen?). Daar is het perspectief en de strategie anders dan hier, waar we in een klein kringetje elkaar al soms de hersens inslaan om relatief kleine verschillen. Ofwel: de verschillen worden groter dan de overeenkomsten en de gemeenschappelijke vijand. Dat gebeurt overal, maar maakt van de AMNLAE nog niet mijn vijand, omdat ze minder radikaal is dan autonome vrouwengroepen daar en ikzelf zouden willen. Blijft staan dat er veel voor te zeggen is dat je als autonome brigade, omdat je er de mogelijkheid toe hebt, juist die groepen moet steunen die in een land na de revolutie het meest "de vaart erin"

willen houden en voor radicale veranderingen blijven strijden (hier ben ik nog niet uit).

Ideaal zou zijn als voor elk project een weloverwogen en inhoudelijke, positieve keuze gemaakt zou worden, net zoals het ideaal zou zijn als naar ieder project zo krities werd gekeken als naar dit. Maar helaas: bij willekeurige andere projecten schijnt het niet zo belangrijk te zijn of ze onfeministies of rolbevestigend zijn. Ineens blijken velen(?) ontzettend konsekwent revolutionair-radikaal-feministies te wezen! Hoera!

Hoezeer ik me ook kan vinden in de kritiek op de AMNLAE, de konklusies die in het stukje getrokken worden vind ik volkomen absurd. De AMNLAE is een vrouwenbelangenorganisatie die zich sterk maakt tegen machismo en voor vrouwen op allerlei gebied, en voorzichtig maar zeker ook tegen vrouwenmishandeling en voor abortus. Voor mij is steun aan de AMNLAE wel degelijk ook (solidaire) kritiek op het FSLN. Als je oproept tot een

boycot van de AMNLAE, omdat ze eigenlijk onfeministisch zou zijn, dan volgt daaruit dat je het FSLN al helemaal moet boycotten. Zegt het voort!

Ondertussen is het feit dat het FSLN de revolutie heeft gewonnen en na tien jaar nog steeds leeft, meer dan een steuntje in de rug voor de strijd van het FMLN in El Salvador (onlangs hebben zich vrouwengroepen aangesloten bij het FMLN, een vergelijking ligt voor de hand). Je kunt je wel degelijk afvragen in wiens straatje een oproep tot een boycot van de AMNLAE past. In dat van de internationale, revolutionaire, feministische strijd? Het lijkt mij eerder contra-productief.

In Rama ligt het, anders dan in b.v. Managua (waar veel meer vrouwen- en andere groepen actief zijn) simpel: het is een keus tussen wel of geen plek waar vrouwen zich kunnen organiseren. Wij willen als bouwbrigade het voorstel doen aan de AMNLAE dat eventuele autonome vrouwengroepen in de toekomst ook van de ruimte gebruik moeten kunnen maken, maar daar houdt het op. Wat de vrouwen met hun huis doen moeten ze zelf weten.

Ik zie deze brigade als een goede gelegenheid om meer te weten te komen over hoe mijn/onze uitgangspunten (hier) zich verhouden tot die (van met name vrouwen) in Nicaragua, wat solidariteit in kan houden, welke ontwikkelingen vrouwen(groepen) daar doormaken en hoe zich dat verhoudt tot de gemengde strijd (en behalve dat misschien ook over het nut van brigades zowieso). Kortom: met veel onbeantwoorde vragen over de AMNLAE en veel nieuwsgierigheid naar andere (vrouwen)groepen. Aangezien er over de AMNLAE al weinig en tegenstrijdige berichten de ronde doen, blijven zo direct mogelijke contacten belangrijk om te weten hoe andere groepen bezig zijn, wie je eventueel en op welke manier wilt steunen. Voor wat dit betreft moeten we niet te hoog van de toren blazen, omdat we eerst en vooral hard aan het bouwen zullen zijn.

Net zo goed als dat er vooraf informatie gegeven moet worden, willen we achteraf niet wachten met het meedelen van onze ervaringen tot er een aanleiding is om met kritiek te komen, maar met die informatie ook wat doen, zodat b.v. volgende brigades daar bij de voorbereiding iets aan kunnen hebben.

"Belangrijk is vrouwenstrijd te verbinden met nationale en sociale bevrijdingsstrijd, met anti-kapitalistische strijd (...).

Westerse vrouwen zijn het slachtoffer van hetzelfde systeem, ze moeten niet denken dat ze de vrouwen in de Derde Wereld wel eens zullen bevrijden. Maar het is noodzakelijk dat vrouwen zich overal verenigen om hun bevrijdingsbeweging groot en sterk te maken. Solidariteit tussen vrouwen kan een sterke kracht voor verandering zijn: en kan de toekomstige ontwikkeling op zo'n wijze beïnvloeden, die niet alleen gunstig is voor vrouwen, maar ook voor mannen. Een dergelijke solidariteit moet echter gevoerd worden op basis van een duidelijk begrip over wat er gaande is in ontwikkelingslanden. Anders zouden vrouwen wel eens tegen elkaar uitgespeeld of zelfs tegen elkaar opgezet kunnen worden."

(citaat Nawal el Sadaawi, schrijfster en arts uit Egypte)

NO HAY REVOLUCION SIN LA LIBERACION DE LA MUJER !!

AANSLAG R.A.F. OP HERRHAUSEN

"Deutsche Bank und deutsches Geld morden mit in aller Welt"...

Zo luidde de tekst op een spandoek in de Hafenstrasse in Hamburg. 30 Uur na de aanslag op Alfred Herrhausen werd het spandoek door beambtes van het MEK (Mobilen Einsatz Kommandos) verwijderd. Ze werden daarin bijgestaan door 210 smerissen...

De aanslag op Alfred Herrhausen, op 30.11, is opgeëist door de Rote Armee Fraktion - kommando Wolfgang Beer. Herrhausen was algemeen-direkteur van de Deutsche Bank. Hij was een persoonlijke vriend van Helmut Kohl en achter de schermen diens belangrijkste adviseur. Ook oppositieleider Hans-Jochen Vogel van de SPD klopte regelmatig bij hem aan om raad. In feite was Herrhausen de machtigste man van de BRD en "spil van de Westduitse ekonomie". Hij was een voorstander van de duitse hereniging en voorzag grote economische expansiemogelijkheden voor het Westduitse kapitaal in Oost-Europa. De Deutsche Bank zou hierin een centrale rol moeten spelen. Duitsland was volgens hem "...haast voorbestemd om een overbruggingsrol te spelen tussen West- en Oost-Europa, binnen het kader van de Europese eenwording". Tijdens het bezoek

van Kohl onlangs aan Polen was hij dan ook officieel delegatielid.

Herrhausen is onvervangbaar. Dat spreekt ook duidelijk uit diverse reacties op de dood van deze "patriot". Volgens een naast-medewerker van Kohl was er nu "een politiek vacuüm" ontstaan. Behalve algemeen-direkteur van de Deutsche Bank was Herrhausen ook president-commissaris van Daimler-Benz. Begin dit jaar speelde hij een doorslaggevende rol bij de fusie tussen Daimler-Benz en het lucht- en ruimtevaart-koncern Messerschmitt Bölkow Blohm. Uit deze fusie is het grootste militair-industrieel-komplex van de BRD ontstaan. Ook bij de sanering van Krupp en de overname van de duitse Texaco door de Rheinisch-Westfälische-Elektrizitätswerke speelde hij een rol. Herrhausen had commissariaten bij Conti, Lufthansa, Holzmann, Münchner Rückversicherung en Veba, en had het verder nog voor het zeggen bij bedrijven als Klöckner, Bavaria-Film, de Frankfurter Hypothek Bank, de Winkelketen Horten, Karstadt, Didier-Werke en de Deutsche Gesellschaft für Wertpapiersparen. In Nederland was hij plaatsvervangend voorzitter van de Raad van Commissarissen van Akzo en adviserend lid van de Raad van

Bestuur van Unilever. In zijn streven om van de Deutsche Bank de machtigste op het Europese continent te maken was hij al aardig gevorderd. Naast onlangs de Britse Morgan Investmentbank, werden eerder al banken in Italië, Spanje en Portugal overgenomen...

De klap kwam hard aan. Ze koesterden de illusie dat het gedaan was met de guerilla en kunnen amper geloven dat het tegendeel waar is. Zo heeft de pers het nog steeds over: "...de politie is naar hem op zoek omdat hij lid van de RAF is geweest..." en ook de minister van Binnenlandse zaken wist 't allemaal niet zeker. Dinsdag 5.12 ontving het franse persagentschap AFP in Bonn een communicatie van de RAF en ondertussen vliegen smerissen en politici elkaar in de haren met de vraag hoe dit in deze tijd in godsnaam nog mogelijk is...

DE GEMEENSCHAPPELIJKE AANVAL OP DE STRATEGIESE POLITIEK VAN DE WEST-EUROPESE FORMERING DOET DE IMPERIALISTIESE MACHT OP ZIJN GRONDVESTEN SCHUDDEN !!!

STOP WAPENLEVERANTIES AAN TURKIJE

Amnesty International:

Op 31 oktober verscheen voor de tweede keer dit jaar een rapport van Amnesty International over de grove en systematische schendingen van mensenrechten in Turkije. Met name progressieve mensen in dat land en de Koerdische bevolking zijn daar het slachtoffer van. Er worden bombardementen vanuit de lucht uitgevoerd op Koerdische dorpen en het Turkse leger schrikt er niet voor terug om chemische wapens in te zetten.

NAVO:

Op militair gebied vindt Turkije steun bij z'n NAVO-partners, die maar al te graag voor een prikje oud wapentuig van de hand doen. Ook Nederland levert wapens, onder andere NF-5-straaljagers. Dit onder het mom van "als wij leveren, dan kunnen we Turkije aanspreken op het handhaven van de mensenrechten" (Frinking van het CDA). Mocht Turkije al door Nederland aangesproken zijn op schending van mensenrechten, dan heeft dat, gezien het Amnesty-rapport van 31-10-'89 geen succes gehad.

Hongerstaking:

Toen op 17 november in de uitspraak van de rechtbank te Den Bosch (hoger beroep van de NF-5-aktie van 1 jan.) de doelstelling "Stop genocide op de Koerden" opnieuw volkomen genegeerd en gebagatelliseerd werd, besloot Kees in de gevangenis het enige voor

hem nog mogelijke te doen. Hij ging in hongerstaking met als eis: Stop de wapenleveranties aan Turkije! Sinds een jaar wordt door een grote groep mensen (onder wie Kees Koning) aandacht gevraagd voor de martelingen en de volkerenmoord in Turkije en voor de wapenleveranties aan dat land. Op verschillende manieren is er geprotesteerd tegen de leveranties: van brieven schrijven en vasten tot het bewerken van te exporteren NF-5's met mokers, op 1 januari en 24 maart '89. De Nederlandse regering blijft, ook ná de verkiezingen, vasthouden aan de leveranties. Inmiddels zijn de eerste doodsmachines overgevoerd en worden op o.a. vliegbasis Weisbach Turkse piloten en technici opgeleid om de NF-5's te vliegen en te onderhouden.

Voorlopig programma:

Op maandag 4 december is op 't Plein in Den Haag van 12 tot 17 uur een manifestatie gehouden. Jos Linnebank (vredeszanger uit Amsterdam) heeft daar 'n aantal van z'n liederen ten gehore gebracht.

Op donderd. 7 december draait KINK 's avonds om 19.00 uur de videofilm "Gevangen in het web van geweld" eveneens op 't Plein in Den Haag.

Op vrijdag 8 december staat Kees Koning in hoger beroep voor de rechter in Den Haag, Jul.v. Stolberglaan 2/4 om 14.00 uur, vanwege de Orion-aktie op het Marine-

vliegveld Valkenburg.

Vanaf maandag 11 december is er dagelijks een manifestatie, waarbij regelmatig de sirenes zullen loeien om 2 voor 12, als teken dat het nog niet te laat is voor ontwapening. Dit gebeuren wordt regelmatig opgeluisterd met muziek en theater. Er blijft nog voldoende ruimte over die ingevuld kan worden door creatieve geesten (graag zelfs). Er wordt nog gedacht aan één of meer (nacht-) wakes; alle actie-ideeën zijn welkom. (Liever nog: kom ze zelf uitvoeren)

Tijdens alle dagen dat er op 't Plein wat te doen is, is er een tentoonstelling van foto's en tekeningen over de gruweldaden van het Turkse leger tegen het eigen én tegen het Koerdische volk.

We stellen het op prijs als je laat weten dat je van plan bent te komen. Schrijf of bel daarvoor met de steungroep op onderstaand adres. We hopen er op een krachtig protest te laten horen, terwille van de Turkse en Koerdische zaak en terwille van Kees.

met strijdbare groet,

Komitee "Stop wapenleveranties aan Turkije"

p/a Juffr. I. dastr. 2a
2513 BG Den Haag
giro: 17616 /tel. 070-3658533

Kees ontvangt graag post.
HvB. Cel E-9, v. Alkemadelaan 1256
2597 BP Scheveningen

ART. 140 STEEDS VERDER OPGEREKT

Op 8.12 a.s. zullen de mogelijkheden van justitie om mensen op art. 140 (deelnemen aan een organisatie met misdadig oogmerk) te vervolgen waarschijnlijk weer een nieuwe steun in de rug krijgen. Op deze dag moet Kees Koning in hoger beroep terstaan voor het gerechtshof in Den Haag voor een actie op 16.7 j.l. op vliegveld Valkenburg waar o.a. hij bij betrokken was.

Deze zaak heeft heel wat wonderlijke kanten:

- bij deze actie deden meerdere mensen mee, maar Kees is de enige die in verzekering is gesteld en daarna terecht heeft gestaan;
- behalve op de gebruikelijke artikelen zoals openlijke geweldpleging en betreden militair terrein, is ook art. 140 ten laste gelegd (in 1e instantie dus alleen aan Kees);
- de 1e rechtszaak vond al in september plaats wat al een fenomenale snelheid van justitiële molens is, maar dat het hoger beroep al 2 maanden daarna dient is bijna een unicum.

Daarnaast zijn de concrete bewijzen waarop Kees voor art. 140 veroordeeld is volstrekt een lachertje.

In het geval van de Mariënburg-

processen was het nog nodig dat voor het bestaan van een organisatie een lijst van dingen als taakverdeling, regelmatige vergaderingen, penningmeesterschap etc. aangetoond moest worden. Nu is het zo dat de feiten, dat Kees herhaaldelijk met akties de wet overtreedt, er bij die akties persverklaringen uitgegeven worden waar vaak dezelfde namen onder staan en dat er een gironummer en bajeskrant is voor steun aan mensen die vastzitten, voldoende zijn voor de rechter om te zeggen. Kees is lid van een organisatie en die organisatie heeft een crimineel oogmerk.

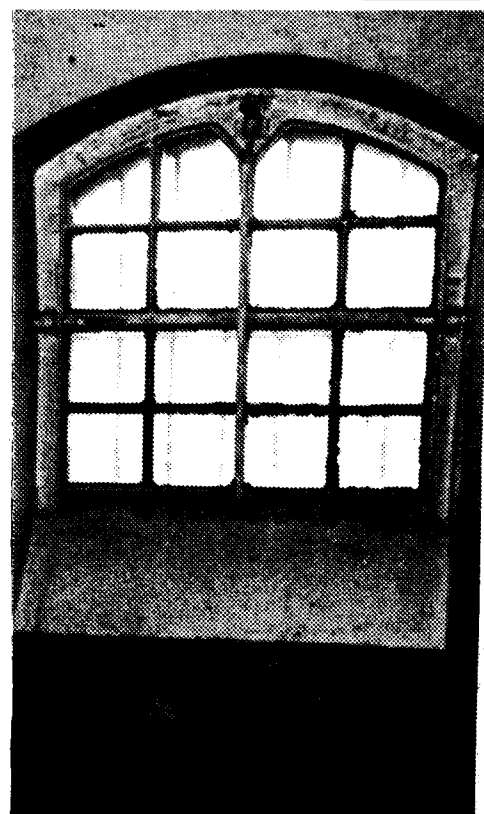
Wanneer dit rechtspraktijk wordt, is iedere aktievoerder vogelvrij.

Kees zelf heeft het laatste restje vertrouwen in een eerlijke en onpartijdige rechtspraak verloren. Om toch nog de motieven voor zijn akties kracht bij te zetten, is hij in hongerstaking gegaan met de volgende eis:

"Stopzetting van wapenleveranties aan Turkije".

Meer info: 070-658533

Financiële steun: giro 17616 t.n.v. "Stop wapenleveranties aan Turkije", Den Haag.

WE'VE GOT NOTHING AGAINST

Zo begint de Dagelijks Druk 1990, een links-radikale agenda, gemaakt door een groep mensen uit Utrecht en een uitgave van Stichting-drukkerij "de Bijstand".

Terwijl de agenda al enige maanden verkrijgbaar is en zo ondertussen uitverkocht dreigt te gaan worden, op de valreep een 'recensie'. De agenda is gevuld met foto's, tekeningen, teksten, strips, enz., die nauw verbonden zijn met de links-radikale strijd. Maar dan wel op een inventieve en kreative wijze gebracht. Geen holle frases als 'brandt alles plat!' of 'Stop de repressie!', omdat dit weinig zegt over links-radikale ideeën. De lay-out ziet er heel verzorgd uit (dit maakt het geheel overzichtelijk) en bewijst dat links-radikale strijd ook mooi kan zijn. Daarbij ontbreekt het niet aan humor;

"Daar!" straalt hij, "zie je nu wel dateen man iets heeft wat een vrouw mist."

"Ja", zucht zij en legt haar handen om haar geschuurd gezicht: "Een baard!"

Behalve dat de agenda genoeg ruimte biedt om de dagen vol met afspraken te schrijven, heeft zij ook een (internationale) adressenlijst en een menstruatiekalender.

Wat valt er verder nog over te vermelden? Neem gewoon een kijkje en oordeel zelf.

De agenda kost 12.50 en is verkrijgbaar in elke linkse boekhandel.

Een goede actie, deze uitgave...

"Wakker zijn, kop op, oren open. We zijn nu eenmaal niet alleen op de wereld.

Het kan hagelen en regenen, tegen zulke dingen kan men niets doen, maar tegen veel andere dingen wel.

Dan zal ik niet meer schreeuwen, zoals ik vroeger altijd deed; dat is het Noodlot.

We moeten het Noodlot niet accepteren, maar het aanvallen en vernietigen."

REVOLUTION

amsterdam

AM*DAM: FIETSENWERKPLAATS ZOEKT MEDEWERKERSTERS

Fietsenwerkplaats "De Inktfabriek" zoekt 2 nieuwe fietsenmaaksters of aankomende fietsenmakers en sters. Wij zijn 4 fietsenmakers, werken op maan en vrijdag en repareren vooral voor en met weinig geld. Er valt dus niets te verdienen. Misschien gaan we woensdag ook open. Vrouwen, buitenlanders en andere fietsgeleerden, bel ons op als je interesse hebt:

maan en vrijdag van 11 tot 5
020-271863, vraag naar de fietsenmakerij.

"p.s. Mokum autovrij"

rotterdam

PERSVERKLARING

In de ochtend van zondag 26 November hebben wij, strijders voor de nieuwe Romantiek de voorgevel van het Hulstkampgebouw (Noordereiland, R'dam) opgesierd met verfbommen in de kleuren jaffa-oranje, zonne-geel en mei-groen. Ook werden de deuren voorzien van de leuzen "STOP DE PROPAGANDA" en "650 IS GENOEG".

Dit in verband met de 10e dag van "Ons Rotterdam" die die dag in het Hulstkampgebouw werd gehouden. Op deze dag, die voor alle Rotterdamers toegankelijk is, worden video's getoond over de geschiedenis van Rotterdam, er zijn boeken over "ons Rotterdam" te koop, er treden artiesten en sprekers op en alle belangrijke en minder belangrijke Rotterdamers zijn aanwezig.

Ook wordt op deze jaarlijks terugkerende dag de "Rotterdammer van het jaar" bekend gemaakt.

Wij keren ons tegen deze feestlijkheden om dat er geen reden is voor trots. Rotterdam heeft tonnen stinkend havenslib, duizenden inwoners in de schuldsanering van de GSD, vele woningzoekenden met een minimum inkomen, een enorme hoeveelheid gore industrie in en om de stad, een heleboel havenactiviteiten die de openbaarheid niet kunnen verdragen (b.v. overslag Z.A.kolen) én een nieuwe overeenkomst van B&W, gemeenteraad en een aantal bewonersorganisaties om gewoon goede woningen te bouwen onafhankelijk van de prijs (voor de grote beurzen dus).

Niets om trots op te zijn. Wel een hoop dat best eens aan de bevolking getoond zou mogen worden. Maar op deze dag is er geen ruimte voor de waarheid. Rotterdam was geweldig, is geweldig en zal nog veel geweldig worden.

GELUL !!!!!

Wij dragen deze actie op aan de bewoners van de "Parel van Zuid" (Oranjeboomstr. 74) R'dam, "WNC" Groningen, Stadhouderskade 82/83 A'dam en de Waldeck Pymontstraat in Den Haag en wensen hen nog veel sterkte en succes.

Sinds enkele maanden probeert Shell met een nieuwe reclame-kampagne haar imago op te vijzelen. Met televisie-spotjes maar ook met levensgrote affiches op de Publex-borden.

Shell werpt zich op als kampioen milieubeschermer en dat terwijl ze nog steeds vervuiler nummer één is (luchtvervuiling door raffinaderijen, Billiton etc.) en zoveel milieuschandalen op haar naam heeft staan.

Wij vinden dat Shell's affiches moeten verdwijnen. Dus hebben wij maandagmiddag 27 november in Utrecht een affiche van Shell bij de Leidseveertunnel overgeplakt. We hebben Shell's affiche onzichtbaar gemaakt en tegelijkertijd hebben we van de gelegenheid gebruik gemaakt om reclame te maken voor iets waar we wel achter kunnen staan. Om op deze manier duidelijk te maken waar we voor en waar we tegen zijn.

Kleine eigen-beheer produkties versus grote multinationals.

We krijgen het dagelijks druk volgend jaar als Shell 100 jaar bestaat.

AMSTERDAM

AMSTERDAM: VEGETARIES EETHUIS
"DE FILISTIJNEN" IS OP ZOEK
NAAR...

Eethuis "de Hete Blixum" is na de zomer niet meer open gegaan. Het kleine groepje mensen zag er "geen brood meer in". Besloten werd om "de Hete Blixum" op te heffen en verder te gaan praten over een eethuis met een kollektieve samenwerkingsvorm. Nu, maanden later wordt het tijd om onze plannen naar buiten te brengen.

Onze activiteiten als kokend kollektief zijn grofweg uit te splitsen in drieën, nl. het eethuis, de politiek-kulturele activiteiten en de axiekook.

1. Het vegetarische eethuis "De Filistijnen" (nieuwe naam) zal 2 avonden per week geopend zijn. Voor een 10-tje word je een 3-gangen maaltijd voorgeschoteld (van zoveel mogelijk biologische kwaliteit). Grote tafels, rondrijdende soeppannen, vele schalen met salades of een koud buffet?! We moeten nog zien in wat voor vorm het zich precies zal gaan uiten. Waar we in ieder geval niet naar toe wil-

len is het sjieke eethuisje waar je op je wenken bediend wordt. 2. Velerlei soorten van activiteiten zullen het politieke karakter van het eethuis naar voren moeten brengen. Een uitgebreide leestafel, exposities aan de muren, de wekelijkse video (om de week van het videosirkwie) en avonden georganiseerd rond een bepaald thema zullen hiervoor gaan zorgen. 3. Behalve als eethuis zal "De Filistijnen" ter ondersteuning van acties, demo's, mani's, feesies en andere ondernemingen regelmatig als axiekookgroep aanwezig zijn. Wie weten ben je ons al ergens in Am*dam tegengekomen.

Om al onze plannen te kunnen verwezenlijken hebben we, je raadt het al, nog een aantal energieke mensen nodig. Het komt er op neer dat iedereen wekelijks óf kookt óf bedient in het eethuis en de (waarschijnlijk 2-wekelijkse) vergadering bezoekt. Verder dient iedere Filistijn nog een taak op zich te nemen zoals bijv. de inkoop, voorraad bijhouden en menu's maken, publiciteit, financiën, video's regelen, etc. Gezamenlijk houden

we de boel schoon en organiseren we de politiek-kulturele activiteiten. Verder is er nog een roulatiesysteem voor wie er naar de pandvergadering gaat. Als je dit allemaal bij elkaar optelt blijkt wel dat de energie die er p.p. in moet worden gestoken minimaal 2 dagdelen per week bedraagt. Nu, wie zich aangesproken voelt... kom langs of bel!

Ten slotte zijn we ook nog op zoek naar mensen en groepen die een avond of middag willen organiseren, iets willen presenteren, voordragen, exposeren of gewoon zingen. Gewoon vergaderen is ook mogelijk in de eetruimte of iets anders

Vego-eethuis "de Filistijnen"
Fr. Hendrikstraat 111-115
iedere wo. en do. vanaf 18 uur.
020-849115

Videoprogramma december:
14: The longest war, over
N.Ierland.

21: ...?
28: anti-bajesvideo

Aanvang 16.30 uur.

UTRECHT

DE VERGETELHEID GEKEERD !

Door financiële moeilijkheden dreigt het ACU te verdwijnen. Dit zou betekenen dat Utrecht een alternatieve ontmoetingsplaats voor haar progressieve bevolkingsdeel armer wordt. Ofwel: een betaalbare kroeg, een podium voor kleinschalig optredende artiesten, een plek voor culturele en politieke activiteiten minder in een stad die hieraan toch al zo weinig ruimte biedt.

In 1976 werd de voormalige Automobiel Centrale Utrecht (ACU) aan de Voorstraat gekraakt. Dit complex biedt nog steeds woonruimte aan zo'n 10 mensen.

Later werd een deel van de "garage" in gebruik genomen door achtereenvolgens het filmhuis, de Koffieket (voorheen op de Nobeldwarstr.) en het ACU-kafee. Inmiddels heeft ook de Voedselcoöp (biologisch en politiek verantwoorde producten) haar intrek genomen, en wordt het pand gebruikt als vergader-, werk- en oefenruimte.

Het ACU-kafee draait nu zo'n 6 jaar, met ups en downs, zonder subsidies..

Er is vanaf het begin af aan bewust voor gekozen op eigen (financiële) kracht te draaien. Deze zomer heeft een nieuwe groep zich vol energie op het ACU gestort, om dit als alternatief voor het commerciële uitgaansleven te behouden. Naast bestaande activiteiten, zoals kroeg, bandjes en video, willen we ruimte bieden aan

andere mogelijkheden, zoals theater, restaurant, ect.

Om het ACU meer bekendheid te geven en tevens uit de financiële problemen te helpen, organiseren wij op vrijdag 15 december een groots benefietfeest. Het programma is als volgt:

17.30 Video

Op 20 november werden 2 panden in de amsterdamse Tesselschadestraat ontruimd. 300 M.E.'ers tegen 300 krakersters. De (utregse) premiere van de aldaar geschoten video.

18.00 Lekker eten!

Er wordt een veganistische maaltijd geserveerd. Reserveren is aan te bevelen. 030-314590.

20.30 film.

'The Milagro Beanfield War'. Een film over een mexicaans dorpje waar een projektontwikkelaar aan de slag wil gaan. De plaatselijke bevolking komt hiertegen in verzet, met succes.

22.30 Adriaan Bontebal

Humoristische poëzie vanuit Den Haag. Onderhand al enige bekendheid genietend van t.v. en radio.

23.30 De Kift

Een mengelmoes van jazz en punk. Trombone en trompet, plus haketak drums en onnavolgbaar gitaarspel. Tel hierbij de nederlandstalige zieleroesen die zanger Maarten uitspuugt op en daar is de Kift.

Aansluitend dixo

De deur is open vanaf 15.00 uur en de entree is 5 piek. Groetjes van de (nieuwe) ACU-groep.

ACU, Voorstraat 71, Utrecht.
Telefoon 030-314590.

Cheney in Nederland

Het ging zo, er was bekend geworden dat die klootzak, minister van oorlog van de V.S., in den Haag op bezoek kwam. Er ging een groepje jongens en meisjes met een paar verbommetjes en 1½ spandoek naar toe. Na aankomst in Den Haag ging men 's-avonds een beetje sprayen op het ministerie van defensie: Hands off El Salvador! en wel naast de voordeur. Genoemd gebouw bevat eveneens een bureau van de marechaussee die dan ook naar buiten stormden en iemand arresteerden, en dat was dan de eerste. Een collega-sprayer, die last heeft van bronchitis, had niet zo'n zin om lang hard te lopen en dook onder een marechausseebus waarvandaan hij marechaussee-schoenen hard voorbij zag hollen om hem te achtervolgen. Ze hebben hem niet gevonden. Het opgepakt persoon werd na 12 uur weer vrijgelaten. De volgende ochtend stonden in alle vroegte een stuk of 10 aktievoerders Cheney op te wachten maar ze bekogelden de verkeerde figuur met verf waarna de zenuwachtig geworden marechaussee een fotograaf en iemand met een spandoek arresteerden en de verbommingoosers ongemoeid lieten. Wel werden alle toeschouwers en demonstranten ver weg van het gebeuren geduwd zodat Cheney z'n onderhoud kon beginnen, helaas zonder dat ie onder de verf zat. (De twee opgepakte mensen waren ook na korte tijd vrij. Dat was het eigenlijk wat de aktievoerders betreft, die er toch een tevreden gevoel aan overhielden.

-DEV SOL-

Halil en Mustafa zijn vrij!!!!
In het hoger beroep tegen hun vonnis van vier jaar werd de belangrijkste getuigenverklaring tegen hen vernietigd.
Hopelijk volgende Zwarte meer nieuws.

Xagenda

Demonstratie

9 dec./14.30 uur: Beursplein A'dam
Demonstratie n.a.v. herdenking
van het begin van de INTIFADA

16 dec./13.00 uur: Keizerstr. 8 Den Haag
Demonstratie bij de jaarlijkse
bijeenkomst van het NZAW
(zie elders in dit blad)

Iets Vrijers?!. / Den Haag

9 dec./22.30 uur: "de Bolderkar"
(trash met flauwe grappen)

23 dec./22.30 uur: "do or die"
(onder voorbeh.)

30 dec./22.30 uur: benefiet met
"the kift" voor
Wapens voor El Salvador

kollektief 'Intifada' / Rotterdam

14 dec./18-20 uur: maaltijd en
daarna video "Gebroken
Spiegels" van M. Corris
(alleen voor vrouwen)

21 dec./18-20 uur: maaltijd en
daarna "spelletjesavond"

28 dec./18-20 uur: maaltijd en
daarna thema-avond over
de vrouwelijke seksualiteit
(alleen voor vrouwen)

De Filistijnen / Amsterdam

Fr. Hendrikstr. 111

een vegetarisch eethuis met....

14 dec./16.30 uur: video "the lon-
gest war" over
Noord-Ierland

kraakkafé Delft / Huyterstr. 2

18 dec./20.30 uur: Cambodja
thema-avond met dia's en
lezing.

Den Haag / 't Plein

dagelijks vanaf 11.30 uur
voor de deur van defensie
manifestatie "Stop Wapen-
leveranties aan Turkije"
(zie bericht elders in dit blad)

De Bunker / Den Bosch

12 dec./20.00 uur: 1992 en vluchte-
lingen en asielbeleid

19 dec./20.00 uur: 1992 en genen- en
biotechnologie

A.C.U. / Utrecht, Voorstraat 71

15 dec./17.30 uur: B e n e f i e t
voor een nieuwe
start van het ACU
de deur gaat al om 15 uur open
en gaat pas heel laat dicht!!
Video, Film, Eten en Muziek

Blauwe Aanslag - 9 jaar !!!!

9-15 dec. Expositie Volksbuurtmuseum

15 dec./20.30 uur: theater 'Klap op
Klap'

/22.00 uur: 'Antartica'
(performance)

16 dec./14-17 uur: kindermiddag met
clowns+disco

/18.00 uur: maaltijd

/20.30 uur: 6e kolonne (film)
video's uit de
buurt

/22.00 uur: bands met o.a.

"forces of victorie"

"dog breath"

"prat's hte woblem"

/daarna: d i s c o

17 dec./11.00 uur: ontbijt met live-
muziek en koffie

/15.00 uur: film "Tampopo"

Brullend Breekijzer / Den Haag

12 dec./20.00 uur: Turkse
Vrouwenavond met
video's en muziek
(alleen voor vrouwen)